

משה בירנבוים

גוי"נ לקוה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע ועכ"א

מליזענסק

עיה"ק טבריא תובב"א

בעוהש"ת

ויגש

מוציא גם הקדושה שהיתה מוצלעת שם, וזהו כי למחיה שלחני חלקים לפניכם. עכלה"ק.

ולכן חייבים לנו לדעת, שעבודת ה' בשמחה, אינה רק צמנוות שמאפים לנו להם כל השנה וששמחים לנו לקיימם, כגון אכילת מצה ומרור, והדלקת נרות חנוכה וכדו' שאז פשוט שכל יהודי מתעורר בשמחה כשמזכר שהחיינו, אלא בכל מצוה ומצוה שאדם עושה, חייב הדבר להיות מתוך שמחה, עד כדי כך שכפי שה'תפארת שלמה' כותב שגם צמנוות תשובה יש את החיוב שיהיה מתוך שמחה, ככתוב 'עבדו את ה' בשמחה' וכפי שכתוב בתוכחה שהנרות באים חלילה מסיבת 'מחת אשר לא עבדת את ה' חלקיך בשמחה'.

וציאת הדבר שהרי כתוב שאלמלא הקצ"ה עוזרו אינו יכול לו, הרי פשוט מזה שללא השלחת השכינה אין באפשרות האדם לשפר דרכו ולחזור באמת בתשובה, והנה רואים ציעקב אצטו שכל זמן שהיה בצער על יוסף, לא שרתה עליו שכינה, ולכן לא ידע איה יוסף, וזה מטרת הסט"א להכניס עצבות בצלות בני אדם, דאז השכינה מסתלקת דאין השכינה שורה מתוך עצבות, ואז חלילה אינו יכול לו, ורק כשמסתחזק במדת השמחה, אז השכינה שורה גם כשחוטאים ח"ו, כנאמר אתם אתם בתוך טמאתם,

וכמקופר על דיקים שקירבו אנשים פשוטים כשהיו בשמחה יותר מאשר בעלי מדריגה כשהיו בעצבות, דענ"ס השמחה הוא מצד הקדושה.

וכפי' והיה עקב תשמעון, שזוהיה הוא לשון שמחה, עקב מורה על דבר נמוך מאוד, שגם שמחה נמוכה מציאה לידי תשמעון.

ועוזר השי"ת שהאורות של ימי החנוכה יאירו דרכינו לשאר ימות השנה, כדאיח"א בספה"ק שחז"ל תיקנו את חנוכה להאיר לנו בחשכת הגלות, ונראה את דרך האמת לעבוד את השי"ת מתוך שמחה, וזכה במהרה לשמח נפשו ציטועת ה' באמת אמן.

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא עבדך דבר באזני אדני ואל יוזר אפך בעבדך כי כבוך כפרעה (מז, יז).

איתא במדרש (ב"ר ג, ד) 'ויגש אליו יהודה רבי יהודה ורבי נחמי ורבנן, ר"י אומר הגשה למלחמה רבי נחמי אומר הגשה לפיוס ורבנן אמרי הגשה לתפילה'. ונראה לפרש דרך רמז, דהפסוק מלמד לאדם דעת שיוכל ללמד זכות על עצמו בעמדו לפני ית' להתפלל (הגשה לתפילה), ויאמר צי אדני ידבר נא עבדך דבר באזני אדני, עליו להתנצל ולומר: תשמע נא לקול תפלת עבדך המתחנן אליך, ואל יחר אפך בעבדך, דאם תשאלני מאין נמשך לי החופפה הזאת שאדם שפל ונצוה מלוכלך צעוונות ופשעים יעמוד לפני מלך גדול ונורא הקצ"ה, ויאמר לו תשמע לקול תפלתך?

ע"ז אני עונה לך, כי כמון כפרעה, פי' הרי אתה מלך מלכי המלכים היודע ועד, דכמו שנתת צנו חלק של כמון, והיינו נשמה טהורה שהיא חלק אלוך ממעל, הרי כמון"כ נתת צנו חלק פרעה שהוא אומיות הער"ף היינו הילכה"ר המסית ומדיח אותנו תמיד מעבודתך, ושאר שצעיסה מעכב, אבל גלוי וידוע לפניך שאנו בעצמנו רואים לעבוד אותך באמת, וזכות זה לנו מצקשים ממך

עומדים לנו כעת אחרי שמונת ימי החנוכה, שנרותיה האירו לנו את נשמתינו, ונתנו אפשרות צדינו לעשות צדק הבית ולשוב עם חרטה על לשעבר וקבלה שלימה לעתיד, להתחזק בעבודת השם מתוך שמירה יתירה על טהרתה של השמן שמורה על חכמה, שתוריתנו תהיה קדושה, מתוך הכרה אמיתית ודציקות צנות התורה, וטהורה מכל מחשבת פסול חלילה.

והנה בטבע האדם כשעושה חשבון לנפשו, ורואה קלקול דרכיו, והאיך הכעים לפני צוראו, הריהו מתמלא צושה וכלימה, ומתמלא צער ועגמ"ג, ויכול חלילה להגיע אף לידי מרה שחורה ח"ו, וידוע צסם לדיקים שאמרו, שיותר מאשר השטן רוצה להכשיל אדם בעצירה, רוצה הוא ומטרתו בעצבות וצמרה שחורה שיגיע לאדם אח"כ, כי כשאדם נופל לעצבות ומ"ש הרי לא יאזור כוח צנפשו לשוב באמת לדרך הנכון,

וכבר נאמר צמעשי המנורה "כתיב למאור ופרש"י ולא כתיב למנחות" ופי' בספה"ק שכשהאדם כותב את נפשו, המטרה צריכה להיות למאור, שזה יעורר אותו להאיר נפשו ודרכיו ולא ח"ו כתיב למנחות, וכפי שציארו שאפשר לראות אס החרטה והעגמ"ג צא מצד הקדושה, או אז מתעורר לעבוד את השי"ת ביתר שאת וציתר עוו, ואס ח"ו צא מצד הסט"א הרי זה גורם לו להתיאש ולא לעשות כלום עם עצמו.

ולכן באה התוה"ק צפרשתינו ואומרת ועתה אל תעצבו וגו' (מז, ה). ופי' בספה"ק 'תפארת שלמה' חלה"ק, הנה 'ועתה' הוא לשון תשובה, לכן אמר אף על פי שאדם צריכין לשוב בתשובה, על המעשה הזה אשר עשיתם, אך 'אל תעצבו', לא בעצבות הוא דרכי התשובה. כי התשובה היא מצוה עשה מן התורה, וצריך לעשותה בשמחה, כמו שכתוב (תהלים ק, צ) עבדו את ה' בשמחה. ולכן ועתה הוא לשון תשובה, כי הצעל תשובה צריך לומר מעתה הנני שב, הנני חוזר בתשובה מעתה לא אשוב לכסלה עוד, רק עתה אהיה צרוך ה', מהיום והלאה. עכלה"ק.

ואף יותר מכך, דאם עזר השי"ת, ואדם התעורר לתשובה, ואף מלחיה לשפר דרכיו ולעשות תשובה מתוך שמחה, הרי צריך הוא לדעת, שגם ענ"ס החטא שעשה הרי הוא לתועלת, ולא רק מהסיבה הפשוטה, שאם עשה תשובה מאהבה וצשמחה הרי זדונות נהפכו לזכיות, והריהם כעת מצוה, אלא דיש גם ענין עמוק צוה,

וכמבואר בספה"ק 'דצרי יחזקאל עה"כ, ועתה אל תעצבו ואל יוזר בעיניכם וגו', כי למצויה שחזוני אלקים כפניכם (מז, ה). חלשה"ק, יש לפרש ע"פ מאמר חז"ל (ב"ר פ"ח) אין ועתה אלא תשובה. דהנה כשהאדם עושה תשובה, אעפ"כ הוא מיצר ודואג מאוד על העצירה שעשה שאעפ"י שעושה תשובה מ"מ עבר על רצון הצורא ית"ש.

לזה אמר ועתה"ה, היינו אס עושים תשובה באמת. אל תעצבו וגו' כי יש לחשוב שהעצירה ר"ל שעשה, היה לסיבה, שנודע שלפעמים איזה נשמה צעמק, ואינה יכולה לנאת משם, וצסיבת זה שעשה העצירה ר"ל, הוציא הניצוה"ת קדושים משם, דכחשור בתשובה שלמה,

ויגש אליו יהודה (במד, יז).

הרה"ק ר' יצחק מסקווירא ז"ל אמר בשם אביו הרה"ק המגיד מטשערנאציל ז"ל לפרש הכתוב כי הנה מצונו הגשה לתפילה (עין ב"ר מט, ט), וז"ש ויגש אליו יהודה, צמח יכול יהודי לגשת להתפלל לפני ית' והוא אינו ראוץ במעשיו שהוא מלא עוונות ופשעים ח"ו, נחמת המה"ק עצה שיתנצל לפני קונו ויאמר כי כמון, כמו שבאמת אמת מלך גדול ונורא שצריכים לעשות רעוןך תמיד, אבל כפרעה, פי' כן צראת גם יתה"ר שהוא גדול ומפתה את האדם תמיד לחטוא וקשה מאד לעמוד כנגדו, כמ"ש (ברכות ז). ומי מעכב שאור שבעיפה. (מאורי אור)

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני ידבר נא עבדך דבר באוני אדני ואל יזור אפך בעבדך כי כמון כפרעה (במד, יז).

וצרטי מה פרעה גזר ואינו מקיים, מצטיח ואינו עושה חף אמת כן. בחורף האחרון לינו חיו של הסבא קדישא מראדשיץ זצ"ל שנת תר"ג, יצאה גזירה כופטטרבורג שכל אחד מחויב לעמוד על הכובח לעבודת הצבא. וכשנתוודע הדבר להסבא קדישא הרעיש עולמות על זה לבטל הגזירה, ושלח חסיד עם ספר תורה בידו על הציון של היהודי הק' מופשיסחא זצ"ל לבקש רחמים שיתבטל הגזירה (ידוע שהיהודי הק' מופשיסחא זצ"ל הבטיח לתלמידיו הקדושים לפני פטירתו, שאם יהיה חלילה עת צרה ליעקב אזי יאספו עשרה אנשים וילכו על קברו וס"ת עמו, ויתפללו שוכה וכמונה יושיעו).

ובעת שהסב"ק ציוה לעשות כן, נגישו אליו מוקצת מותלמידיו הק', ושאלו אותו מוכה שאסר הנודע ביהודה (מה"ת או"ח ס" קט) לילך לבית הקברות עם ספר תורה שנוא יוצא חסר אפילו אות אחת דיכול לגרום ריעותא ח"ו, והשיב להם הסב"ק בזה הלשון: מזה שאסר הנוב"י הוא מוחשי שוכה יוצא חסר, ועל זה אני סומך את עצמי על פשיטותו של היהודי הק' שציוה לעשות כן, שלא יארע שום ריעותא ח"ו. עכ"ל הק'.

והיה אז על שבת קודש פרשת ויגש בעיר פשעודבארו, ואמר בסעודת ליל שב"ק יתרה' עה"פ ויגש אליו יהודה" היינו שהכנסת ישראל שנקראים יהודה, נגשים לפני הקב"ה בתפילה, ואומרים "בי אדוני, ידבר נא עבדך דבר באני אדוני ואל יחר אפך בעבדך" שאל יחר חרון אפו בנו לגזור עלינו גזירה רעה ח"ו "כי כמון כפרעה" שאם תגזור ח"ו, יהיו צדיקים שיבטלו אותה, כמאמר חז"ל (ראה מ"ק טז): הקב"ה גזר והצדיק מובטל, וא"כ ח"ו כביכול חלילה "מזה פרעה גזר ואינו מוקיים וכו', וע"כ מוטב שלא תגזור כלל.

ואח"כ אחז הסב"ק בזקנו, ואמר שמוטבטח הוא שכל זמן שהזקן הזה יהיה בעולם, לא יקחו את בני ישראל ליצבא, וכן היה שאחר השבת בא שליח מיוחד מפיטערקוב מואנשי שלוננו עם ידיעה כי נתבטלה הגזירה.

(נפלאות הסב"ק מראדשיץ)

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני ידבר נא עבדך דבר באוני אדוני ואל יזור אפך בעבדך כי כמון כפרעה (במד, יז).

ואמר הרה"ק ר' אהרן מטשערנאציל שהתורה הקדושה מורה לנו דרך חף להתפלל, ויגש אליו, חף הגשה אלל לתפלה (עין ב"ר מט, ט), צאך אנפין יוכל לגשת לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה להתפלל, כשיודע בעצמו אשר הוא מלוכלך בעוונות ופשעים,

העצה לזה שיאמר רב"ש"ע צי אדני, הלל עכ"ז יש צי חלק חלקי ממעל, חוסה נא על חלק שלך ועל הנשמה הק' שלא תצא ח"ו לעולם העליון מלוכלך בפשעים, ידבר נא עבדך דבר באוני אדוני עורני שאוכל לדבר דבורים קדושים לפניך ויכנסו רק באוני אדוני

ולא יהיה ח"ו שום מסך המצדיל ולא יוכלו המקטריגים לעכב תפילתי,

ואל יחר אפך בעבדך לאמר צאך אנפין אני מתפלל, כי תמכתי יתדותי בדברי רבותינו ז"ל שאמרו (מ"ק טז): הקב"ה גזר וצדיק מצטל, כי כמון כפרעה, מה פרעה גזר ואינו מקיים חף אמת כן, וכמאמר הרה"ק (מה"ת מה"ת): וכי צדיקים קטגורי דקב"ה רק זה רעונו של הקב"ה כי מתאוה לתפילתן של ישראל.

(מאורי אור)

אדוני שא"ל את עבדיו היש לכם אב או אבז וגו' (במד, יט-כ). אמר הרה"ק המגיד מטוריסק ז"ל: י"ל אדוני שאל את עבדיו לאמר, הקב"ה שאל מאת עבדיו בני ישראל לאמר, היש לכם אב, אב הוא מלשון תאב דהיינו רעון ותשוקה, פי' האם יש לכם תשוקה והשתוקקות לצדיק, או אמת, אמת הוא לשון דיקות והתחצרות כמ"ש (משלי ט, כד) אוהב דבק מאמת, פי' אם יש לכם התחצרות והתקשרות להצדיק.

ונאמר אל אדוני יש לנו אב זקן, שאכן יש לנו תשוקה אל הצדיק, חף שהוא צמח זקן, שכבר נתיישנה ונכבה. וילד, פי' וצדיק לחוק ולמדש ולעשות זעיר כילד, זקונים, היינו התשוקה שכבר נתיישנה אצלנו צמח זקונים, קטן, לזה אנו צמח קטן, ואין צכותנו לעשות זאת. וממילא ואחיו מת, פי' מכיון שאין לנו התשוקה להצדיק, ע"ז גם ההתחצרות וההתקשרות פסקה צמח מת. ועל כן ויותר הוא לצדו לאמו, לאמו רומז על ספק, מלשון "אם" שהוא ספק אם יש או לא, והפי' הוא שמכיון שהופסק התשוקה וההתקשרות להצדיק, על כן נשאר גם השי"ת כביכול לצדו צפק, שנעשה ח"ו ספקות צמחונה צמח"ת, כי אם אין להם חמונת צדיקים, גם אין להם חמונה צמח"ת.

(מאורי אור)

יש לנו אב זקן וילד זקנים קטן (במד, כ).

אמר הרה"ק ר' דוד אהרן מואריק ז"ל: יל"פ שהכתוב קובל על אותם אנשים שאינם מצדיקים מהשי"ת רק על גשמיות, יש לנו אב, אימתי יודעים שיש לנו אב, זקן, אומיות נז"ק, היינו כשיש ח"ו חיה נזק על שונאי ישראל, אז מרבים אנו בתפילה לאצינו שבשמים, אולם וילד זקנים, זקנים צגימטריא או"ר, היינו להוליד אור בלבו ונפשו, קטן, הוא צקטנות השכל אצלנו עד שאין אנו מרגישים כלל בחסרונם להתפלל עליהם לאצנו שבשמים שיעורנו צרותינו.

(מאורי אור)

ונאמר אל אדוני לא יוכל הנער לעזוב את אביו וגו' (במד, כב). יש לדייק דלעיל (בפסוק ט) קראו וילד זקונים 'הקטן' את אצנו היום (מג, יג) ולמה שינו כעת לקראו 'נער'. רק יש לומר, דכשנדייק לפי החשבון נמצא שצמיחן היה אז כבר כמו צן ל"ג שנים, וע"כ כששמעו שמצקש להורידו אליו, יראו, דכשיראה אותו יוסף יתפוס אותו על דבריו שאינו קטן כמו שקראוהו, ועל כן תירץ את עצמו ואמר לא יוכל 'הנער' לעזוב את אציו, והגם שהוא נער - גדול בשנים, מ"מ נפשו קשורה בנפש אציו, והדין הוא שגדול הסמוך על שלחן אציו זהו קטן (צ"מ יב, ג) ועל כן יוצדק לקראו קטן.

(פניי שפע חיים)

והיה כראותו כי אין הנער ובת וגו' (במד, לא).

וצרטי ומת אצו מלכמו. שמועתי שבא אחד לפני גדול והתאונן לפני, על שהוא מווסר פרנסה והוא לעת זקנותו, ויש לו בנים בעלי פרנסה ואינם מרחמים עליו. והוא היה תמיד מווסר נפשו עליהם. והשיבו דמיצנו כזאת בתורה והיה כראותו את הנער ומת ופרטי אביו מצרתו, ולכאורה למה לא אמר והיה כראותם ומתו, הרי היה כבר לבנימין עשרה בנים (ראה רש"י לעיל נו, ז), אלא מוכח מוכח כי אין בנים מוצטערים כל כך בערת אביהם, ורק האב דואג ומייער על בניו, וכמאמר העולם "אין טאטע טוהט גיטץ מיט צעהן קינדער, אין צעהן קינדער האלטען נישט אויף אין טאטען". וכבר שמועתי בילדותי בעת שנגזר החוק, שאם נלקח אחד מואחינו בני ישראל לעבודת היצבא היו יכולים לפדותו בקניית 'בילעט' (כמון תעודת פטור מעבודת היצבא) עבור סך ד' נאות רובל, ואח"כ עלה מחיר היבילעט על ח' נאות רובל, ומכיון שהעבודה בעבא בימים ההם היה קשה עד למאד, ונשלחו למרחקים לקאוקאז או סיביר וכדו', היה כל אחד משלם שארית הוננו ופרוטזה אחרונה לפדות את עצמם, ואף אלו שלא היה להם בעבור עצמם היו אבותיהם מוסרים את שארית כספם ורכושם, ואף מוכרו את הכרים שמתחת מראשותיהם, כי מזה לא יעשו האבות עבור בניהם. ופעם אחת בא אחד מחסידי ראדון לפני רבו הרח"ק בעל הסדרי טהרות זצ"ל בבכיות נוראות על הילקח בנו מחמדו לצבא, וכבר עשה את כל ההשתדלויות, וגם כבר מוכר את כל אשר לו, ואינו יכול לקבץ כל הסכום הנצרך לקניית 'בילעט' של חירות עבור בנו.

והשיבו רבו בדרך צחות, יש לנו להודות לה' ע"כ שחוק המלכות הוא שהצעירים יעבדו בעבא, כי לו היה החוק בהיפך שהאבות יעבדו בעבא, אז היינו רואים היצבא מלאים באנשים שיש להם זקנים לבנים [וויסע בערד] כי הבנים לא היו מוסרים נפשם כל כך לפדות את האבות.

(עמנו לאברהם)

ולא יכל יוסף להתאפק וגו' (מדה, א)

נראה דכל הגלות היה תלוי צוה, כי אם היה מתאפק יוסף עוד לא היה גלות עוד לישראל. וזה שכתוב ולא יכול יוסף להתאפק לכל הנצצים עליו, הכוונה כל הנצצים היינו הגלות וכל הרפתקאות שעומד עליו.

(ליקוטי הרי"ם)

ויאמר יוסף אל אוזיו אני יוסף העוד אבי זוי, ולא יכלו אוזיו לענות אתו כי נבהלו מפניו (מדה, ג).

צ"ב למה שאל להם העוד אצו חי, הלא כבר אמרו לו אתמול שאציהם חי (מג, כח). ועוד יש לדעת למה לא יכלו לענות אצו. ונ"ל לומר דיוסף הנדיק החזיק את עצמו להפחת והגרוע מכל ארץ מצרים, והיה מתמה בעצמו על שאין אצו מתפלל בעדו בכל שמונה עשרה שלא ייבש מורעו, ולזה אמר אני יוסף - שאין בכל העולם נשמה שפילה כמוני, ועל כן אני מתמה 'העוד אצו חי', היתכן שאצו עדיין חי ואינו משיס עיניו עלי, שלא אפול ושלא אכשל, וע"ז ממשיך לומר 'ולא יכלו אחיו לענות אצו כי נבהלו מפניו' ר"ל שהיה פניו כמלאך אלקים, וצראותם גדול ענוותנותו, כי הם היו מחזיקים אצו למתגאה, ולכן אמרו לו 'המלוך תמלוך עלינו, וכעת נוכחו לראות שפלות רוחו ולזה נבהלו.

(פניני שפע חיים)

כי לבוזיה שלוזני אלקים לפניכם וכו' וכהזויות לכם לפליטיה גדולה (מדה, ה-ז).

לכאורה הוא כפל לשון, אשר כבר אמר "כי למחיה שלחני אלקים לפניכם". אך הענין כפשוטו, כי הטובות המה נכללים בג' דברים

בנים חיים ומזונא, וזהו שאמר - שעצד עבורם בכל הג' טובות "כי למחיה שלחני" זו היא פרנסה "לשום לנס שארית צלחך" הוא בנים "ולהחיות לנס" זהו חיים. והיינו, שעצד עבורם להשפיע להם ג' אלו, כי זהו דרך הנדיקים לעבוד עבור ישראל על ג' טובות אלו. (עמרת יהושע)

וישיבני לאב לפרעה ולאדון לכל ביתו ובשל בכל ארץ מצרים (מדה, ז).

כשבא הרח"ק מרוזין למדינת בוקאווינע ונתפשט שמו ושמועו הטוב בכל מדינת אוסטרייך, הגיעה השמועה גם לאזני ליצני הדור שהיו שם, ובקשו גם המזה לראותו ולתהות על קנקנו, מזה עשו, הלכו אליו בעשרה היינו ט' אנשים שלחם, והעשירי היה עכו"ם אחד שהיה יכול לדבר אידיש היטב, והלבישוהו בגדי יהודי והלך עמכם, כי שמועו שאומרים שהרב הוא איש אלקים, ע"כ רצו לראות אם ירגיש זאת. והי כאשר באו אליו ונכנסו בחדרו לא נתן להם שלום, רק ציוה להביא כסאות ובקשים לישב, וכשישבו הרחיק העכו"ם כסאו מועט מזהם וישב. ואח"כ נתן הרחיק שלום לאלו הטי' האנשים ולגוי לא נתן שלום, ושאלו אותו למה לא נתתם שלום לעשירי, והשיב להם מוחמת שאינו יהודי. ואמרו לו מנין אתם יודעים זאת, אין זה אלא דברי נביאות.

והשיבו להם, לא נביא אני וכו', רק הרגשתי זאת ביושבו על הכסא הרחיק את עצמו מועט, כי קי"ל (סנהדרין לט). כל בי עשרה שכינתא שריא, ואתם ט' ואני עשירי ויש כאן השראת השכינה, ובמקום הקדושה קשה לעכו"ם להיות, וע"כ היה קשה לו לישב בקרוב והרחיק את עצמו מועט. וכאשר שמועו זאת האנשים התפלאו מהמועשה ומתשובתו החכמה ואמרו ברצוננו לשאול לכם שלוש שאלות, והסכים. ושאלו אותו, הרי אתם אומרים שהצדיקים גדולים הם יותר מן המלאכים, איך למה הצדיקים נושאים להם נשים, הלא המלאכים אין צריכין לנשים. שנית, מדוע אנתנו בעת לכתנו אל שר חשוב אנו מוסרים את הכובע מראשינו, ואתם כשהולכין להתפלל לפני הקב"ה שהוא חשוב יותר, אתם לובשין את הכובע על ראשיכם, והוא היפך הכבוד. שלשית, אם בעל מופתים אתם, שמוחמת זה נוסעים הרבה אנשים אליכם, למה הייתם צריכים לברוח מרוסלאנד, היה לכם לישב שם ותעזרו לעצמכם ע"י מופת.

והשיבו להם הרח"ק, יפה שאלתם, ואני אשיב לכם על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון. על שאלה הראשונה התירוץ הוא, שאנתנו מצוים להביא בנים לעולם, ולכך מוכרחים אנו ליקח עבור זה נשים כדי לקיים המצוה של פרו ורבו וכו'. ועל השאלה השניה התירוץ הוא, שכן כתיב בפסוק (ישעיה נט, ז) 'וכובע ישועה בראשו' וע"כ אנו חובשין את הכובע בכדי שיחיה הישועה בראשינו, אבל אתם עושים להיפך, וע"כ כתיב עליכם (תהלים קיט, קנה) 'רחוק מרשעים ישועה'. ועל השאלה השלישית השיב להם כי הגה כתיב אצל יוסף כשהכיר עם אחיו שאמר 'מחרו ועלו אל אבי ואמרתם אליו כה אמר בנך יוסף שמוני אלקים לאדון לכל מצרים', ולכאורה מזה זה ששלח לבשר לאביו כי הוא אדון במצרים אדמה טמאה ואומה בזויה ופחותה כמזה, ולאזה תכלית יבושר יעקב אבינו ע"ה בחיר האבות בבשורה כזאת. אלא האמת היא שבסיבת מנישלת יוסף במצרים ומלכותו עליהם, נתפרסם ונדוע על ידו כי יש אלקים בארץ, והוא אלקים אמת ומלכותו בכל מושלה, וזה שאמר יוסף לזכור לאביו "כה אמר" היא השכינה הקדושה הנקראת כה (וה"ק ח"ג רסט). כלומר השכינה אומרת "בנך יוסף שמוני אלקים לאדון לכל מצרים", שע"י שמוך יוסף במצרים שם אותי לאלקים ולאדון, שנתידע ונתפרסם אלקותו ואדנותו במצרים על ידו ובסיבתו.

וזה שנאמר עוד (מדה, ט) 'ויגידו לו לאמר עוד יוסף חי וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים ויג לבו כי לא האמין להם', ורק אח"כ נאמר (שם ט) 'וידברו אליו את כל דברי יוסף אשר דבר אליהם וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אתו', ויש להבין מזה הוסיפו בדבריהם שכעת האמין להם. אלא שבתחילה אמרו רק שהוא מושל בכל ארץ מצרים, ובזה לא היה

ליעקב אבינו ע"ה כל רבותא, ורק כשאמרו לו "את כל דברי יוסף", והיינו שאמרו כנ"ל "שמוגי אלקים לאדון בכל ארץ מצרים", בזה "ותחי רוח יעקב אביהם".

וסיים: בארץ רוסיה כבר יודעים וזוכרים שיש אלוקות בעולם, וכאן עוד אין אתם יודעים שיש אלקים בעולם, ולכן באתי לכאן לפרסם ולהודיע שיש אלקים בעולם אשר מלכותו בכל מושלח.

(ערוך קדישין)

רדה אכלי אל תעמוד (בוה, ט).

אמרו חז"ל (שנת פט): ראוי היה יעקב אבינו לירד בשלשלאות של צרול למצרים, אלא שזכותו גרמה לו כו'. ולמה ראוי יעקב אבינו לזה. אך הפירוש שהיה ראוי לירד מדריגה אחר מדריגה עד שיוכל לצוא למצרים והשי"ת פעל על ידי יוסף שהיה יכול לצוא שמה כמו שהיה צלי ירדה כלל, על ידי הכנת יוסף הצדיק בנו. [שיעקב זה צריך לירד עד מדריגה התחתונה של מצרים, מאיגרא רמא לצירא עמיקתא].

(ליקוטי הר"ם)

ובכלכלתי אתך עם וגו' פן תורש אתה וביתך וכל אשר לך (בוה, יא).

וקשה הלא היה יכול לכלכל אותם גם בארץ כנען ולמה הוצרכו לצוא למצרים. ויש לפרש דהנה הרבי ר' צוניס מפשימחא ז"ל היה רואה לעשות סיגופים הכתובים בספר הקנה, ופעם אחת אכל ושתה לשם שמים וראה שעם אכילה ושתיה לשם שמים יכולים לתקן יותר מעם סיגופים.

וזה שכתוב פן תורש, היינו שהיה רעב ולא היה יכול יעקב אבינו לעבוד רק עם המדריגה הקטנה, ויוסף רצה שיעבוד עם המדריגה הגדולה הפירוש עם אכילה ושתיה, על כן אמר שיצואו אליו והוא יכלכלם.

(ליקוטי הר"ם)

והגדתם לאבי את כל כבודי במצרים וגו' (בוה, יב).

הנה ידוע דרך הצדיקים אשר הכוד אינו נחשב אלא למאומה, וא"כ מה היא הצורה שרצה יוסף לבשר לאציו מהכבוד שיש לו במצרים. ופירש הרה"ק מאפטא ז"ל: שזה באמת צא יוסף לבשר את אציו, שאין הכבוד והגדולה מעצירין אותו על דעתו ודעת קונו, כי תולה שזכותו וכבודו של אציו גרמו לו זאת ומנע עמנו אינו ראוי לכל זאת וזהו אומרו 'והגדתם' כלומר בשרו לאציו שאין הכבוד מעצירני על דעתי ודעת קוני, כי תולה אני הכל 'לאציו' שזכות אציו היא אשר גרמה לי 'את כל כבודי במצרים'.

(לקט כתי')

פירוש הפסוק נאמר ע"י רבינו צמעה שהיה שחלשה דעתו מהכבוד הגדול שנחל צעיר אחת, ואז נחמונו צו הרה"ק רבי יצחק מאיר מווינקוב שהקהל צא לכבודו ולא לכבוד אציו. כששאלו אציו לפשר הדבר פירש הרה"ק ר"מ את דבריו, שכולם נוחלים לו כבוד כי יודעים שאתה אציו ואני צנך. וע"פ דבריו פירש אז רבינו פסוק זה.

על צוארי בנימין אוזויו ויבך ובנימין בכה על צואריו (בוה, יד).

פרש"י ז"ל על שני מקדשות שעתידין להיות בחלקו של בנימין וסופן ליחבר ובנימין בכה על צואריו על משכן שילה שעתידי להיות בחלקו של יוסף וסופו ליחבר. כמה תמיהות לפנינו, ראשית, וכי לא מצאו יוסף ובנימין זמן אחר לזכות על חורבן המקדש אלא בשעה מאושרת זו כאשר זכו להפגש שבת אחים גם יחד, והרי שעת חדוה היא זו. ועוד ממ"נ אם רצונם להתאבל על החורבן מהראוי הוא שכל אחד

יזכה על החורבן שחלקו ולמה בכה יוסף על חורבן המקדשות שחלקו של בנימין ואילו בנימין בכה על חורבן משכן שילה שחלקו של יוסף? ויותר, הכי"ל יכול יוסף לזכות על חורבן המקדשות שחלקו של אחיו בזמן שרק לאחר חורבן המשכן שחלקו יכולים היו לזכות את המקדש שחלקו של בנימין?

אמנם, האחים הקדושים שבטי י-ה הורו צוה הוראה לדורות, כי מאחר שחורבן ציהמ"ק הוא תוצאה משנאת חינם, והתיקון לכך הוא אהבת חינם, היינו שצערנו של חבירו יכאב לו יותר מצערנו הוא, לפיכך בכה כל אחד על צוארו של אחיו מתוך רצון לתקן את החטא של שנאת חינם וכוונתם הייתה למנוע ולעכב את החורבן באמצעות התיקון שעשו בצבייתם, ובנימין היה מוכן לוותר על צחי המקדש שחלקו ובלבד שלא יחרב משכן שילה שחלקו של יוסף, ותראה רמז לכך כי "על צוארי על צואריו" עולה בגימטריא "ואהבת לרעך כמוך" והיינו כאמור שכל אחד מהם הצטער על צערו של השני מתוך רצון לקיים בשלימות את המצוה של "ואהבת לרעך כמוך"

(הרה"ק רבי יחזקאל מקוממר ז"ע)

ולאביו שלחז כזאת וגו' (בוה, כג).

אמר דודי הרה"ק הק' מ"ו רבינו צבי מוידויטשוב זלה"ה עה"פ ולאציו שלח כזאת ופרש"י כחשבון הזה. ולכאורה מאי צעי רש"י בזה, אלא כחשבון הזה, כזאת בגימטריא שם חת"ך, ושלח לו שם הפרנסה, יתן ה' שישפיע השם יתצרך עלינו כל טוב צלי שום מסטין חס ושלום רק שיצוא עלינו כל טוב בכלל כל ישראל אמן.

(עטרת זקנים, פרשת יתרו)

ולאביו שלחז כזאת עשרה זמורים נשאים במוטב מצרים וגו' (בוה, כד).

פירש"י כזאת כחשבון הזה. וקשה מה חידש רש"י ז"ל בזה, הלא הפסוק מפרש צאר היטב והולך ומצאח מה ששלח לו ומאי 'כחשבון הזה'. והמירוץ הוא הנה ידוע שהשם הממונה על הפרנסה הוא חת"ך הוא היוצא מסופי תיבות של פותח' את' ידך', בגימטריא 'כזאת'. ויוסף שלח ליעקב, שהנה עתה עת רעבון, שיעקב יכוון בשם חת"ך אולי יסתלק הרעב וירוח לו.

וזה שכתב רש"י ז"ל צמתק לשונו, מאי כזאת, שקשה לרש"י מאחר שכתוב מפורש צאר היטב מה ששלח לו ולמה לו למכתב כזאת. ועל זה מרמז רש"י ז"ל כחשבון הזה, פירש כחשבון הזה של כזאת בגימטריא חת"ך, שיכוון בשם הזה כנ"ל.

(ערוך קדישין)

אל תרגו בדרך (בוה, כד).

וברש"י אל תתעסקו בדבר הלכה, שלא תרגו עליכם הדרך. דבר אחר, אל תפסיעו פסיעה גסה, והיכנסו בחמה לעיר.

ידוע קושית המפרשים מדוע לא הזהיר אותם יעקב אביהם את כל אלו האזהרות שהזהיר אותם יוסף. ועוד, הרי כתיב (יהושע ה, ט) "והגית צו יומם ולילה" ואיך צויה להם.

ו"ל, דהנה כתיב (ההלים קיט, קס) "עת לעשות לה' הפרו תורתך" דהיינו, שבכדי לנסוע לצדיקי הדור מותר לבטל מלימוד תורה בשעת הנסיעה כדאיתא בספרים רבים, ולזאת עד שלא ידעו מיוסף אחיהם היו יושבים בצוהלים של תורה יומם ולילה שלא ידעו ענין הנסיעה לצדיקי הדור, אבל כשנתודע להם יוסף בחינת נדיק יסוד עולם ועת לעשות לה' הפרו תורתך, ע"כ הזהיר אותם אל תתעסקו בדבר

הלכה, היינו, שלא תחשו על ציטוט תורה דרך הנסיעה לדיקי הדור, והו' אל תרגו דרך' דייקא. ואח"כ הזהיר אותם 'אל תפסיעו פסיעה גסה' רומז שלא יפסיעו פסיעה גסה דרכי החסידות בתמידות, ועיקר החסידות הוא להיות צו נמיכות רוח ולצ' נשבר כמ"ש (תהלים נא, יט) "לצ' נשבר ונדכה אלקים לא תצוה" והו' והיכנסו צממה לעיר, היינו, להיות דומה לחמה שהיתה צשפלות וענוה צשעה שקטרגה הלצנה ואמרה אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד (ראה חולין ס:) ולזאת זכחה שמהיה היא המשפעת על הלצנה. והצן כי נכון הוא.

ויגידו לו לאמר עוד יוסף זוי וגו' ויפג לבו וגו' וידברו אליו וגו' ותוזי רוזו יעקב אביהם. ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני זוי וגו' (בזה, כו-כז).

ההרגש צפסוקים הללו מצוואר למצין. אמנם נקדים מאמרם ז"ל בגמרא (צ"ה ג, ב) הכנה דאורייתא, ומוכה לה רצה מקרא (שמות טו, ה) והכינו את אשר יצאו. לצאר הענין, הנה צכל מצוה או תורה ותפילה, נריך האדם להקדים לו הכנה, את אשר יצוא לפני המלך. כי הנה צכל דבר מצוה, הוא נמשך וצא לו לאדם קדושה יתרה מעשית המצוה, כמ"ש אשר קדשנו צממותיו. לכן יתכן לפנות לצבו ולטוהר נפשו מקודם כל דבר, ולהכין את עצמו להעשות כלי להשראת הקדושה מן המצוה אחר כך. וכמו שאמרו (עוקצין פרק ג, יב) לא מצא הקב"ה כלי מחזיק צרכה לישראל אלא השלום. ר"ל לעשות עצמו שלם, וכלי להחזיק צרכה, כי צאם לא כן לא עשה כלום. נמצא כי ענין ההכנה הוא כלי המחזיק המצוה ושיך להמצוה. והו' שאמרו כי ההכנה דאורייתא כמו המצוה דאורייתא, והו' שאמרו (צ"ה ל, א) תוספת צבת דאורייתא, כי ההכנה לצבת הוא דאורייתא כנ"ל, וז"ש צוהר הק', כד עייל צבתא, רצה לומר כשנכנס השצת צהכנה יתירה. אייה אתפרשת מסטרא ארא, כנ"ל כי צמקום טוהרה וקדושה אין אחיזה להם. ויען כי ההכנה הוא יד המחזיק להמצוה והתחלה אליה, הנה כמוה תחשב אף היא, כי על ידי ההתחלה היא הכל. כי צאם יעשה האדם צעצמו הכנה כראוי, לא ימוט צמנו צעל כרחו עשיית המצוה כדת, והיא הנותנת כח ועוזו לאדם ומעוררת אותו צקיום המצוה לצל יתשל צמנה. והו' היה הענין צנס חנוכה, שהקשו הראשונים למה תיקנו ח' ימים, הלא על יום הראשון היה להם שמן. אכן יען כי ציום הראשון עשו צעצמם הכנה והכלי, להחזיק הצרכה הצאה להם, וההכנה היא עיקר קיום המצוה, לצם גם יום הראשון לצם יחשב גם הוא.

נחזור לענינו, הנה כן היה הדבר אצל יעקב צצינו ע"ה, כאשר נמכר יוסף נסתלקה צמנו רוח הקודש, לצל ידע שהוא חי. אכן צצוא העת להגלות לו, הנה צאו אליו פתאום ויגידו לו לאמר, רצה לומר לאמר שיאמר יעקב צצינו צעצמו צרות הקודש כי יוסף חי. אכן הוא לא הכין עצמו עדין לרוח הקודש, ומה גם כי המה מרו ועצבו את רוח קדשו עם הריצ ההוא, וצמקום עצבות אין רוח הקודש שורה עליו. ולכן ויפג לצו כי לא האמין להם, כאשר לא ראהו צעצמו שהוא חי. אולם אחר כך כאשר החלו מעט מעט לדבר על לצו דברים טובים והכין עצמו לרוח ה' עליו, ותחי רוח יעקב צציהם, אז כנוח עליו הרוח, קרא מעצמו רב עוד יוסף בני חי, כלומר עתה אנכי הרואה אותו חי, ואיני נריך לצם.

וכי הוא בושל בכל ארץ מצרים ויפג לבו כי לא האמין להם (בזה, כו).

יש לדייק למה עכשו כתיב "ויפג לבו כי לא האמין להם" ואילו אח"כ (פסוק כו) כאשר "וידברו אליו את כל דברי יוסף אשר דבר להם" כחוב "ותחי רוח יעקב צציהם". וי"ל דמקודם הודיעו השצטים ליעקב רק זאת שיוסף שלח לאמר שהוא מושל צארץ מצרים, וע"כ לא האמין יעקב צצינו, כיון שידע שלא יתכן שיוסף ידבר דברים כאלו שהוא מושל צארץ מצרים צלי להזכיר שהצורה ית"ש הוא המושל צכל היקום. אצל אח"כ, הרי מצוואר צקרא "וידברו אליו את כל דברי יוסף" כלומר שאמרו לו צפרטיות את כל דברי יוסף, והוא הרי אמר להם צין הדברים (לעיל פס' מ) "ועתה לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלקים, ושימני לצב לפרעה ולצדון לכל ציתו ומושל צכל ארץ מצרים", וכיון שהזכיר שהצורה ית"ש, הוא שם אותו להיות מושל, או האמין להם.

(הרה"ק מהר"ש מצעלזא ז"ע)

ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני זוי אלכה ואראנו וגו' (בזה, כז). הרה"ק ר' משה מרדכי מטוריסק-לוצלין זוק"ל אמר: יל"פ הכחוב שקאי על הצדיק נסתלק מעלמא הדין ומושיצים את צנו למלאות מקומו. והו' ויאמר ישראל, ישראל היינו הצדיק, שהצדיק אומר, רב עוד יוסף בני, אם מושיצים את בני למלאות מקומי ומכתירים אותו לרצי על עדתי, חי, הרי זה כאילו אני עוד צין החיים, מפני שכל המעמיד צן צדיק כאילו אינו מת (צ"ב קט"ו), ולכן אלכה ואראנו, אראנו הוא לשון מפעיל ראייה לאחרים, והיינו שאלכה ואשפיע לו ראייה רוחנית למען יוכל להנהיג עדתו צרוצ עוז ותעצומות.

אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה וגו' (בו, ד). יצואר, כי האדם העוצד ה' צאמת, יעלה תמיד אל מחשצתו שעדין אינו משיג גדולת הצורה כציוול, ועדין אינו מתחיל כלל לידעו, והו' האמת, כמו שכתוב (צמדנר יב, ג) והאיש משה ענו מצל וגו', והו' אנכי אעלך, אפילו כשאצתה צמדרגה גדולה. גם עלה, תמיד יעלה על מחשצתך 'גם עלה', שצריך אתה מיד לעלות למדרגות גדולות זה למעלה מזה, כי עצדות ה' יתצרך הוא עד אין סוף.

ואלה שבמות בני ישראל הבאים מצרימה יעקב ובניו בכור יעקב ראובן (בו, ז). צ"צ כפל הלשון 'צני ישראל' ושוב אמר 'יעקב וצניו', וגם אומר 'צכור יעקב ראובן' מיותר. וי"ל דהנה נריך לדעת האין שמרו צני ישראל את עצמם צקדושה וצטהרה צמנרים ערות הארץ, רק כשהאדם מתנהג צקדושה והולך צדרכי הצבות, אז מסייע לו זכות צבות, ויכול להתעלות גם צמקום הגרוע ציותר. וז"ש הכחוב צניו וצני צניו וגו' וכל זרעו הביא אתו מצרימה, ואע"פ כן נשארו נאמנים לאמונת צבותם. ולכן 'ואלה שמות 'צני ישראל' הצאים מצרימה' - שנשארו שם 'צני ישראל', ולא נשתנו שצם וזה היה ע"י 'יעקב וצניו', היינו שהלכו צדרכי צבות ועמד להם זכות צבות. וע"ז ממשך 'צכור יעקב ראובן', היינו שצכל מקום הילוכו ידע צעצמו שהוא צכור יעקב, והוא נריך ללכת צדרכיו ולכן נשאר אותו ראובן שהיה צתחילה אפי' צארץ מצרים, וראובן נחית וראובן סליק.

ואת יהודה שכוז צפניו אל יוסף להורדת צפניו וגו', ויפול על צואריו ויבך על צואריו עוד. ויאמר ישראל אל יוסף אמונתה הפעם וגו' (פניי שפע חיים)

(בו, כוז-כ).

רש"י ז"ל מביא דרשת חז"ל שיעקב לא נפל על זוארי יוסף שהיה קורא את שמע. הקושיא ידוע, למה נחר לו יעקב בזמן כזה לקרות ק"ש? גם מה זה שאמר יעקב "אמותה הפעם" דייקא עכשיו שזכה לפגוש את בנו האהוב שהתאבל עליו כ"ב שנה ולא היה יכול לקבל תחומיין, מדברים עכשיו ממייתה? ויצואר ע"פ מה דאמרו חז"ל: אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו יעסוק בחורה, נלחו מוטב ואם לאו יקרא ק"ש, נלחו מוטב ואם לאו יזכיר לו יום המיתה (ברכות ה:) יעקב אבינו ע"ה שהיה ירא מאד לירד למצרים הטמאה ערות הארץ, הכין עצמו בצלו ג' הענות שיעשו חז"ל עליהם: א) יעסוק בחורה וזהו מ"ש "את יהודה שלח לפניו אל יוסף להורג" ואחז"ל ומוצא ברש"י לתקן לו בית תלמוד שממש תלא הוראה, ב) יקרא ק"ש וכנ"ל, ג) יזכיר לו יום המיתה וז"ש "אמותה הפעם".

(אדה"ז מטשארטקוטב ז"ע, נר ישראל)

ואת יהודה שכלו לפניו אל יוסף להורות לפניו גשנה וכו' (בו, כוז). וברש"י, לתקן לו בית תלמוד שממש תלא הוראה. ז"ב אומרו 'אל יוסף' דהול"ל שלח לפניו גשנה. וגם מה שקיים רש"י 'שממש תלא הוראה' לכאורה מיותר.

ו"ל לומר דהנה לא כל הרוצה ליטול את השם יצוא ויטול, ולא כל בר צי רצ יכול להורות הוראה כדת מה לעשות, ונריכין להרצה סיעתא דשמיא שיוכלו לאסקוי שמעתתא אליבא דהלכתא, וכדי לזכות לזה צריכים למתנת אלוקים כדכתיב 'ה' עוז לעמו יתן' בחורג מתנה, וזה צא ע"י 'ה' יברך את עמו בשלום' שע"י שיטנו אהבה ואחיה ושלום רצ לאהובי תורתך' אז דייקא 'זאין למו מכשול'.

ולכן כל זמן שהיה פירוד בין שבטי י-ה כדכתיב 'ולא יכלו דברו לשלום', היה קשה להם לאסקוי שמעתתא אליבא דהלכתא, ולכן זאת יהודה שלח לפניו אל יוסף שיתפייס עמו ויתרצו זה לזה, ויוסף ימחול לו ולשאר השבטים על שמכרוהו. ויהודה ושאר השבטים עמו ימחלו לו על שהביא לאזיהם את דיבתם רעה, ואז יוכלו 'להורות לפניו' לאמיתה של תורה, וכדפירש"י 'שממש תלא הוראה', שרק ע"י השלום יזכו לסיעתא דשמיא שיוכלו להורות הוראה בישראל.

(פניני שפע חיים)

ויפ"ל על צואריו וגו' (בו, כט).

פירש"י ז"ל אצל יעקב לא נפל על זוארי יוסף ולא נשקו, ואמרו רבותינו שהיה קורא את שמע. הנה מקשים מני"ל דקרא קריאת שמע, דלמא היה עומד בחפלה. וגם למה לא קרא יוסף את שמע אם היה זמן קריאת שמע. ואני הייתי אומר כן וכן אמר המהר"ל ז"ל בספרו גור אריה, שיעקב אבינו ע"ה אחר גודל נערו וגעגועו ליוסף, שהיה סובר שיוסף אינו חי, וכאשר ראה אותו כצבדו וצדקתו הגדולה אז נתעוררה צו גודל אהבה ועונג, ומאותו אהבה ועונג קיבל עליו עול מלכות שמים והמנוה וההצת את ה' אלוקיך, שזה הוא קריאת שמע, וזהו שהיה קורא את שמע, שכן הוא דרכן של נדיקים שלא להשתמש בשום אהבה כלל וכלל רק להעלות כל אהבה להקצ"ה, שאהבה נכרך להיות בכל לבנו שלא יהיה אוהב לשום דבר. ואף שמוכרח ואי אפשר שלא לאהוב אצל כאשר אהבת הקצ"ה היא העיקר ושאר האהבות משתמש רק לטפל לאהבת הקצ"ה, נקרא בכל לבך, ועל אהבה הקפידה התורה ציומר שלא תהיה אהבה כלל [זולתו] כמו שכתוב (דברים ה, יג, ל) בכל לבך על אהבה, מה שלא מנינו ציראה בכל לבך.

(ליקוטי הר"ם)

והיה כי יקרא לכם פרעה ואמר מה מעשיכם ואמרתם אנשי מקנה היו עבדיך מנעורינו ועד עתה גם אנחנו גם אבותינו, בעבור תשיבו בארץ גושן, כי תועבת מצרים כל רעה צאן (בו, לז-ד). הנה איתא צוה"ק, שצנסיפורי מעשיות מרומזים סודות עמוקים. והנה גם צאן יש לרמז שאמר להם יוסף הצדיק, שיאמרו לפרעה שהם עבדים למלך העולם, שהוא אלוקים. גם אנתנו וגם אבותינו אנתנו עבדים לאלוקינו מלך העולם, בעבור תשצו צאריך גושן. ולזה אינשי מ'קנה היו ראשי מוצות א'לקינו מ'לך ה'עולם. מנעורינו ועד עתה, היינו עובדי ה'. גם אנתנו גם אבותינו, היינו עבדי אלקינו מלך העולם, וק"ל.

(מאור ושמש)

ואמרתם אנשי מקנה היו עבדיך וגו' כי תועבת מצרים כל רעה צאן (בו, לד).

יש שהם רוצים להיות חסודים אלל האומות, אצל יוסף הצדיק מדה אחרת היתה צו, כיון שהיה יודע כי תועבת מצרים כל רועה לאן, לכך היה אומר לפרעה על אחיו שהם רועי לאן, כדי לרחקם.

(ליקוטי הר"ם)

וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים ובארץ כנען בשבר אשר הם שוברים וגו' (בו, יד)

שמעתי בשם הרה"ק החסיד מוה"ר ר' צבי ז"ל מ"ק וידעשצו שאמר לפי מה דאמרין דעל המטבעות חיישינן גם כן לעבודה זרה (בגמ' ע"ז דף מא. מג). המונא שצרי כלמים הרי אלו מותרים כיון שנשצרו ודאי בטלים, אמר רבה בר בר חנה אמר ריב"ל פעם אחת הייתי מהלך אחר ר' אלעזר הקפר צריצי צדרך ומלא טבעת ועליו לורת דרקון ומלא עובד כוכבים קטן ולא אמר לו כלום, מלא עובד כוכבים גדול ואמר לו לטולה ולא בטולה, סטרו וצטלה, פירש"י הכהו על הלחי וצטלו ש"מ תלת, ש"מ נכרי מצטל ע"ז שלו ושל חצירו, וש"מ נכרי מצטל בעל כרחו וכו') א"כ היה אסור ליוסף ללקחם עד שיצטל הנכרי, דישראל אינו מצטל ע"ז של נכרי, א"כ ז"ש שצצר אשר הם שוצרים שצצרו וצטלו.

(דברי שאל קמא)

ודן זרע וזויה וגו' (בו, יט)

וברש"י לזרוע האדמה, ואף על פי שאמר יוסף ועוד חנוש שנים אשר אין חריש וקציר, מכיון שבא יעקב לנצרים, באה ברכה לרגליו, והתחילו לזרוע וכלה הרעב, וכן שנינו בתוספתא דסוטה.

מסופר, כשבעל הישאגת אריה' בא למויץ להתמנות בה כרב, עשה רושם גדול על חכמי התורה, ראשי הקהל ופרנסיו במויץ, בחריפותו ובקיאותו הגדולה, ביושרו ובתבונתו, אלא שישמחתם היתה כפולה בצער, שזגאון היה כבר כבן שבעים. הרגיש בזה הישאגת אריה' ואמר לראשי הקהל: בתורה נוסופר, כי בבוא יעקב אבינו לפני פרעה שאלהו פרעה ככה ינו שני חיד, ועל זה השיב לו יעקב, ינו שני כוגרי שלושים ונאות שנה, כועט ורעים היו ינו שני חיי ולא השיגו את ינו שני חיי אבותי. לכאורה שאלה כפולה נשאלת בכאן, מדוע רצה פרעה לדעת גילו של יעקב, וכן מדוע לא הסתפק יעקב בתשובה קצרה ינו שני חיי כוגרי שלושים ונאות שנה? ולמה הוסיף ששני חיינו כועט ורעים ולא השיגו את ינו שני חיי אבותינו. אלא שרש"י אומר, שעם בואו של יעקב לנצרים נתברכה הארץ לרגליו ונפסק הרעב. וכשראה פרעה את יעקב שקפצה עליו הזקנה, חשש פן חלילה לא יאריך ימים ובמותו תפסק הברכה, ונושום כך רצה לדעת את גילו. יעקב הבין את כוונת השאלה והשיבו בחכמה, כי אם אנטם שני חיינו הם כואה ושלושים, הרי הם כועט לעונות שני חיי אבותי, שחיי אביו חיי כואה ושמונים שנה, ורק מופני ששנות חיי היו רעים ע"כ הוא נראה כזקן ושבע ימים.

גם אני –סיים הישאגת אריה' –כל שנותי הייתי נרדף, נודד וגולה, ולכן קפצה עלי זקנה יותר מדי. אני מובטיחכם, כי לפחות עוד עשרים שנה אשב א"י"ה על כסא הרבנות במויץ. וכן הוזהר.

(במשנת רש"י)

בקיץ תרי"א התחיל רבנו בהכנות לקראת עלייתו לארץ ישראל אליה השתוקק כל השנים ובאלול תרי"א נפרד מכל חסידיו הרבים ועזב את פולין, ימים רבים התארכה הנסיעה, וביום ל' תשרי תרי"א עגנה הספינה בחופי עכו, שש ושמוח ירד רבנו לאדמת ארץ הקודש, ובנימה מסתורית פנה לסובבים ואמר: יום לשנה... יום לשנה... איש לא ירד לכוונת דבר, אך לאחר 74 ימים כמנין שנות חייו, ביום י"ג טבת שנת תרי"א עלה בסערה השמימה, ונטמן סמוך לקבר זכריה הנביא שבשיפולי הר הזיתים!

בעת ביקורו אצל הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זיע"א טרם עליתו לארץ ישראל בירכו הרה"ק מרוז'ין בזה"ל: "רבי מנדל מויטעפסק ורבי אברהם מקאליסק עלו לארץ ישראל בכח אדיר ולא זכו לבנים ממשיכים אחריהם, אבל כבוד קדשו יזכה ויזכה" ברכתו לא שבה ריקם ועל כסאו ישב בנו הרה"ק רבי אלעזר מנחם מנדל מלעלוב שנשא את דגל החסידות בירושלים עיה"ק.

ברכותיו התקיימו במילואן צדיקי דורו ראו בו צינור שפע שהקב"ה ממשיך על ידו חסדיו לעולם וסמוכין יש לכך במנהגו של הרבי לקבל בידו מכל מי שהביא לו שמן זית או קארשטון ולהחזירו תיכף בברכה, אותו הסביר לממלא מקומו הרה"ק רבי שלמה מרדומסק בעל התפארת שלמה בנימוק, אין לי בזה כל כוונת אלא שכמוני כיוסף הצדיק שנאמר בו וכל אשר הוא עושה ה' מצליה בידו.

ומעשה באברך מחוסר פרנסה שבא לפני הרבי ר' משהלי ותינה לפניו מר גורלו מן השמים כבדוני כנראה בתכשיט של יאה עניתא לישראל, ומצבי אומלל טען, עמד הרבי מכסאו והושיט לו ידו לברכה אמר ולא פירש דבריו סתומים "יהי רצין אז דו זאלסט אפקומען מיט שרעק" (שהפחד יפדה אותך מכל מה שמגיע לך) ובאישון לילה כשהאברך דנן גם שנת ישרים על מיטתו הקיץ לפתע וראה את שכנו הגוי עומד לא רחוק ממנו ומשחזי סכינים הוא לא פקפק אף לרגע כי הנה עומד הגוי לשחטו חיים בסכיניו ורעד אורב חלף בגופו בשרו סמר מפחד וארכובותיו נקשי זו לזה הנה עוד מעט יקיץ עליו הקץ, ברם חלף מוראו התאזר עוז וקם מעל מיטתו, והתענין אצל הגוי לשם איזו מטרה הוא משחזי סכיניו, הגוי ענה לו כי לצורך סעודת בניו, שעוד מעט ויבוא לאכול הוא משחזי לחתוך לחם, ורוחו של האברך שבה אליו, פחדו היה פחד שווא, ומאז רמה קרנו של האברך ושמש ההצלחה זרחה לו בכל אשר פנה, נתקיימו דברי הרבי שבהפחד ישתלם

יהודי חשוך בנים שבא לפני רבינו ובקשה בפיו יברכהו בפרי בטן ברכו הרבי ברכה נלהבת, והושיט לו נרתיק עור זעיר שבתוכו היו שלש מטבעות, ואמר כשיוולד לך הילד תלה את הנרתיק בצוארו, ויענוד אותו כל ימיו כל ימי חייו, כעבור שנה נולד לו ליהודי זה בן ועוד ביומו הראשון ענד כבר לצוארו את נרתיק המטבעות של הרבי, לא הסירו ממנו אף לרגע, עברו ימים האב מת, והבן שבגר בנתיים, סטה מן הדרך ויצא לתרבות רעה מצא את מקומו במאורת משחקי קלפים הפך למשחק בקובייה, קרה מקרה בליל משחק אחד, לא הלכו עניניו כשורה, הוא חשד בשותפיו למשחק שהם פשוט מכשפים, ניסה לבדוק אם אינם משחקים בקלפים שקופים או מסומנים, והפסיד את כל כספו עד לפרוטתו האחרונה, תאות המשחק התלקחה בו ביתר שאת, הוא נזכר כי בנרתיק התלוי על צוארו חבויים שלש מטבעות, ואמר להוציאם על הקלפניה, אך נדהם כולו משמשמש את הנרתיק הזעיר ומצאו ריק מכסף אין זכר למטבעות ואין משחק, מחוסר ברירה קם והסתלק, לא חלפו ימים ספורים ומחלה קשה פוקדת אותו, ומפילתו למשכב, מצבו אנוש הרופאים מיואשים אותו,

הרבי ר' משהלי שבזכות ברכתו נולד החולה שרוי מכבר בעולם שכולו טוב, ובצר להם פנו בני המשפחה לדודו של החולה אשר התגורר בירושלים עיר הקודש, ביקשוהו במכתב רווי תחנונים שילך להשתטח על ציון הרבי ר' משהלי, הסמוך לקבר זכריה הנביא בשיפולי הר

הרה"ק רבי משה מלעלוב זיע"א נולד בשנת תקל"ז בעיירה לעלוב הפולנית, לאביו הרה"ק רבי דוד זיע"א אבי שושלת לעלוב, ובזיוו"ש היה חתנו של היהודי הק' מפרשיסחא זי"ע, כבר מילדותו ניכרה בו גדלותו, והתמדתו העצומה לא ידעה גבולות, למד מתוך הדחק ולבו ומוחו פתוחים כהיכלות לקלוט הכל, וכפי שהתבטא פעם על עצמו: כאשר הייתי בן שמונה שנים, החורף היה בתקפו ומחמת עניות לא היה סיפק בידני להשיג בגדים או עצים להסקה, הכניס אותי אבי לתוך חבית מלאה נוצות עד צווארי, ושינן לי שיעור בגמרא עם כל הראשונים והאחרונים!

משמלאו לו י"א שנים נהג אביו במשך שנתיים לקשור את עיניו במטפחת בכל עת שיצא לרחוב, והעמיד לרשותו את אחד ממשמשיו להוליכו בלא שיוזן עיניו ממראות הרחוב, כשמלאו לו י"ג שנה אמר לו אביו: מכאן והלאה אינך זקוק עוד למטפחת! היה לך נשמת עילוי ואני רציתי להמשיך לך נשמת "גוטער איד" והיום זכית לכך! אני לא זכיתי לנסוע לארץ ישראל, ואתה סע לארץ ישראל והחש את קץ הישועה!

סיפר אדמו"ר הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זיע"א, היהודי הק' מפארשיסחא רצה מאוד להשתרך עם רבינו הקדוש רבי דוד מלעלוב זיע"א לקחת את בנו הק רבינו משה זיע"א לחתן עבור בתו הרבנית רבקה רחל ע"ה, וא"ל הרה"ק רבי דוד, הלא בני אינו למדן, ואמר לו היהודי הק' אף על פי כן, ואמר לו הרה"ק רבי דוד הלא אינו יחסן, וענה לו היהודי הק' אפילו הכי ועל דעת כן, וא"ל הרה"ק רבי דוד והלא בודאי תרצו שיקדש רק בטבעת של זהב טהור, ואמר לו היהודי הק' אכן כן, וע"ז אינני מוותר. כשהגיע השעה ללכת לחופה לא היה שם טבעת זהב בנמצא ולא רצה היהודי הק' ללכת אל החופה, והיה שם אחד "וואס ער איז נישט גיווען קן נער" והלך לביתו וביקש מאשתו שתתן לו הטבעת של זהב מעל ידה, ונתנה לחתן במתנה ובזה קידש את בת היהודי הק' כדת משה וישראל.

קודם נישואי רבינו משה מלעלוב אמר אביו רבינו דוד להכלה, הנני נותן לך מזוזה כשירה, אנא, הזהרי שלא תפסלנו חס ושלום. (מעין דוד)

מיד לאחר נישואיו פתח לעצמו חנות לממכר "מלח" וכך הסתיר את גדלותו ועבודתו בקודש, הרבה לצאת ליער ושם התפלל ועבד את בוראו בדבקות ובהתלהבות.

בשנת תקע"ג טרם הסתלקות אביו, חילק אביו את ירושתו בין שני אחיו, כשלבכור רבנו זיע"א לא נתן בית, באמרו: עבורך מוכן ועומד בית בארץ ישראל, בירושלים עיה"ק!

לאחר הסתלקות אביו המשיך בהסתרת עצמו ולא רצה להנהיג את העדה, אך משמים סבבו שיתפרסם שמו, כך כשהמצב בביתו הגיע עד פת לחם, הציע לו המשמש של אביו (שגם הוא לא ידע מגדלותו של רבנו) שיצאו יחדיו לאסוף כספים אצל מכירי אביו, שירחמו עליו לכבוד אביו. בדרך כשנעצרו להאכיל את הסוסים, חמק רבנו ליער לשפוך צקון לחשו, כשהמשמש רצה להמשיך בנסיעה ראה שרבנו נעלם, הלך לחפשו ביער, ומה נשתומם בראותו את רבנו עומד בתוך היער המושלג מעוטר בטלית ותפלין ומתפלל בדבקות ובהתלהבות נוראה, והזיעה שנטפה מגופו יצרה שלולית בשלג, מיד החל המשמש לנהוג בו כבוד, ובכל מקום בוואו התחיל לפרסם מגדלותו.

כשהגיע לשבת לה"חווה הקדוש" מלובלין זיע"א, הושיט לו החווה את הגביע לעשות קידוש בשולחנו הטהור, כאות הסמכה שיתחיל להנהיג עדה. לאחר השבת נתן את הגביע במתנה לרבנו, ורבנו שמרו אצלו, באמרו: כשאגיע לירושלים אחולל בו נסים ונפלאות, (אולם משמים עכבוהו, ובהגיעו לשער יפו, טרם כניסתו לירושלים, נפל הגביע והתנפץ לרסיסים). ומאז חזרה ההנהגה ללעלוב, אלפים נהרו ללמוד מדרכיו ולהדבק בארחותיו, להנות ממנו עצה ותושיה.

הזיתים ופיל תחינה לרפואתו המהירה של שאר בשרו, את בקשתם מילא הדוד, התפלל מקירות לבו ליד קבר הרבי, ובתוך תפלתו נפלה עליו תרדמה, בחלומו והנה הרבי ר' משהלי ניצב למולו ואומר לו אם יטיב הנער החולה מעשיו וישוב מדרכו הרעה וילך בנתיבות התורה והיראה ולא ישוב לסורו עוד, הבטחתי נתונה כי יבא חיש מהר וישוב לאיתנו,

ויקץ הדוד והנה חלום אמת ראה, כי על כן ניכרים דברי אמת, לא עשה שהיות הרבה והריץ מיד איגרת למשפחת החולה ככל דברי החזיון אשר ראה על קבר הצדיק, כשהגיע המכתב לבני המשפחה ישבו וכיוונו ומצאו כי באותה שעה שהדוד השתטח על קבר הרבי ר' משהלי חלה הטבה רבתי במצבו של החולה שהבריא בימים ספורים, מספרים גם כי תיכף מישש את נרתיקו אשר בצוארו ולהפתעתו מצא את שלשת המטבעות שחזרו אלת באורח פלא וכל ימיו הלך האיש בדרך טובים.

ומעשה ברוכל אחד שהיה מתפרנס כדי מחיתו ממכירת גרוטאות וצעצועים זעירים והיה מאנשי שלומו של הרבי ר' משהלי שבא לפניו ושקו על שכמו ולא אמר דבר פנה אליו הרבי בחיוך וזהר שהאהיל את כל פניו המאירות, אולי תעזוב אחת ולתמיד את הרוכלות ותהפוך לסוחר, לא הבין היהודי כמה מדובר ואיך יהפוך לסוחר אם יד ושם אין לו במסחר ואף את שמו הפרטי אינו יודע לחתום, אבל הרבי לא הרפה ממנו ויעץ לו לשתף את פלוני מכרו בעסק החדש שיפתח והלה ידריכו בעצה נכונה בצעדיו הראשונים, שוב לא הרהר היהודי הרבה הפשיל שקו מעל שכמו והורידו לארץ בנוכחות הרבי כהוכחה שאכן חל מלהיות רוכל, ועוד בטרם הספיק לחשוב רגע על עתידו שמע את הרבי פוקד עליו לנסוע לעיר מסויימת, ולהשתתף עם פלוני בעסק מסחרי, והרוכל הלך ובא לו לאותה העיר התאכסן באכסניה רגילה ועוד ביום הראשון התייצב לפניו יהודי שהציג עצמו כסוחר המבקש לשתף אותו בעסק מכניס רווחים, לא עמדה לו בינתו ליהודי ביש המזל והוא משך בכתפיו, מסחר? מה לי ולמסחר, ואינני סוחר ואין לי אף פרוטה לפרוטה איזו שותפות תצמח מדלפון כמוני, ימים ארוכים כשנים הסתובב לו הרוכל היהודי באפס מעשה, חיפש לשווא את עושרו בנרות והעלה בידו חרס, מאוכזב ואכול מפח נפש חזר לעירו, ופנה ישר לבית הרבי ר' משהלי שקידם פניו בשאלה איזו חדשות אתך, מאומה, מאומה? היתכן כלום נסעת לעיר שצוית לך, ומסחר עשית, ובשותפות נכנסת, עמד היהודי וגולל לפני הרבי את כל קורותיו, בימי שהותו בעיר וסיפר לו גם על פגישתו עם הסוחר באכסניה שהציע לו שותפות, נו המשך הרבי ושאלו ושלוש נתת לפחות לאותו סוחר? לא,

באותו רגע נאנק הרבי ר' משהלי מכאב וצער ואנחה כבדה השוכרת חצי גופו של אדם נפלטה מפיו וי ייבב חרישית ואל היהודי פנה ממורמר ואמר, חבל חבל מאד, כמה שעות יגעתי וכמה כוחות השקעתי כדי להביא לידי כך שאליהו הנביא יבוא אליך לעשות אתך שותפות בעסק פורח ומצליח והנה כשהוא כבר בא אליך רחית אותו בשתי ידיים ואפילו שלום לא נתת לו מה אומלל הנך, היית שלומיאל, והנך שלומיאל, וכזה תישאר כנראה לתמיד.

שנינו בזוהר הקדוש 'במאי דעסיק צריקא בהאי עלמא עסיק בההיא עלמא' ודור לדור יספרו חסידים את נפלאותיו של הרבי ר' משהלי שעמד לימין אנשי בריתו אף לאחר שהסתלק לשמי רום להושיעם בעת צרתם וסיפר החסיד רבי שלמה ראטה מנאמני תלמידיו של הרבי ר' דוד'ל בירדמן מירושלים נכדו של הרבי ר' משהלי, (ואיש החסד ירושלמי שניהל בית תבשיל לעניים וכלכל משפחות רבות על חשבונו ולמכובדים שהתביישו לבוא לבית התמחויה היה שולח מזון לביתם בסתר וכמו כן עמד לימין הרבי ר' דוד'ל בימי מצוקתו בזמן המלחמה העולמית הראשונה ותמך בו מכספו)

היה זה בימי מלחמת העולם הראשונה כשנפוחי כפן רבים הסתובבו בחוצות, והרעב הפיל חללים הפרוטה כלתה מן הכיס ובאו מים עד נפש, הייתי שקוע בעול חובות עצום מסחרי לא עלו יפה סבלתי הפסדים עצומים, וחשבתי להתפקע מכאב לב, צרותי הגדישו את הסאה, מרוב מרירות ושברון רוח, לא יכולתי להיות בביתי, ושמתי

פעמי לבית מורי האדמו"ר רבי דוד'ל לפניו תיניתי מר נפשי כשסיימתי לדבר החזיר לי הרבי בזה הלשון, "שלמה לך להר הזיתים להשתטח על ציונו הקדוש של זקני הרבי ר' משהלי ותאמר כדברים האלה, רבינו רבי משהלי בצוואתכם הבטחתם להיות למליץ יושר בעלמא דקשות ולעמוד לימין כל מי שיתמוך ויעזור לצאצאיכם, ואני שלמה תומך ומפרנס כל הימים את נכדכם ר' דוד'ל, ואני שלמה בן יצחק מאיר שרוי עתה במצוקה שיש בה משום פיקוח נפש, שטוחה איפוא בקשתי להמליץ טוב בעדי במרומים, להושיעני מצרתי"

ומה שייך מסיים רבי שלמה את סיפורו תיכף ומיד הלכתי והשתטחתי על ציון הקדוש ואמרתי ככל הדברים האלו ועוד באותו יום יצאתי מגיהנום ונכנסתי לגן עדן נחלצתי ממצוקתי והצלחתי פרחו ושגשגה

היו אלה ימי זוהר ופריחה ושגשוג למסחר בפולניה הדרכים נפתחו והקשר עם המדינה הפרוסית חודש, ההיקף של קשרי המסחר בין שתי המדינות התעצם בממדים פנטסטיים, ויהודים שנסעו להביא סחורה מפרוסיה לפולין צברו הון תועפות, ואחד מחסידי הרבי ר' משהלי אברך צעיר עול ימים שחיפש פרנסה בא ונמלך עם רבו, שמא כדאי גם לו לנסות לשלוח ידו במסחר ולנסוע לפרוסיה כדי לחזור משם עמוס סחורות וסיכויי עושר, הניא הרבי מתכניתו זו אין הוא רואה בזה סיכוי להצלחה עבורו, והאברך קיבל דינו באהבה לא הרהר כמלוא נימה ושב לביתו כלעומת שבא, ברם משבאו מים עד נפש ועול חובותיו שהתנפחו מיום ליום הכביד מנשוא חזר האברך ועשה דרכו לבית הרבי ר' משהלי במגמה לנסות שוב להשיג הסכמתו ולצאת לפרוסיה, הרבה תחנונים שפך לפני רבו שניאות לבסוף להעניק איחוליו להצלחתו בדרך שהוא עומד לצאת, ולא האמין האברך למראה עיניו כלום זהו חלום או מציאות, ממגירתו הסגורה מוציא הרבי גביע קטן עשוי עץ ובסיסו אף הוא עץ מוסרם ליד החסיד העני ואומר "לשמירה ולהצלחה",

החסיד אינו זז, מאימתי נתן הרבי גביעים להצלחה ומה פירוש המלים המופלאות "לשמירה ולהצלחה" מה עומד להתחולל כאן, הסקרנות פגה עד מהרה, אם הרבי אומר סימן שיש דברים בנו, ואם הוא מאחל הצלחה יהיה הכל בסדר, שופע מרץ ומלא תקוות חוזר הוא לעירו משיג סכומי כסף ניכרים שסוחריו העיר מסרו לידו לשם קניית סחורות ויוצא לדרך, הוא טרם הרחיק מן העיר ושודד גברתן השיגו התנפל עליו, ובהניפו עליו בחרב מושחות דרש ממנו את כל הכסף שברשותו, בצר לו אמר האברך להציל את נפשו ומסר לשודד את כל הכסף, אך הוא לא אמר בזה די לתאות הרשע שלו, אמית אותך תיכף אמר ליהודי, פן תלשין עלי במשטרה ותגלה את מקום המצאי, לבו של האברך החסיד התאבן מפחד המות, לא הועילו כל בכיותיו ותחנוניו לפני השודד הרוצח כי ישאיר לו את נפשו לשלל לאחר ששדד את כל הונו, והגברתן פנה אליו קצרות לא יעזור לך שום דבר הכון למות, לבו של הצעיר התפלץ לגזרים, הוא אמר וידויים שונים, וגעה בככי מר, התכונן לדרכו האחרונה,

ולפתע הבריקה מחשבת בזק במוחו, הן הרבי נתן לי גביע לשם שמירה, אסתכל בו ואולי יתעוררו עלי רחמי שמים בזכות הרבי הקדוש, עמד והוציא מצוררו את הגביע, וצירף מחשבת בזק למחשבת ברק, שלף מכיסו בקבוק יי"ש ופנה אל השודד הבה ונלגום לפחות לגימת יי"ש בטרם אמות, הסכים השודד, והאברך מזג לעצמו גביע יי"ש אולם ריח המשקה שגירה את נחיריו של השודד, שידע פרק בהלכות סביאה, הוציאו מכליו ובצמאון תאוותני, עמד וחטף את הגביע מידו של האברך, ותחבו כולו לתוך פיו, הוריק את היי"ש לגרונו בבת אחת, והיהודי לא הרהר הרבה, שוב לא היה לו מה להפסיד, הרי בין כך חייו אבודים, והוא התנפל על השודד הסובא ותחב בחזקה את גביע העץ עמוק עמוק בגרונו, חסם את נשימתו, וברגעים ספורים נחנק ונפל מתגולל על הארץ ללא רוח חיים,

שש האברך ושמח בלבו על התשועה הגדולה שעשה לו ה' בוכות רבו הקדוש, אולם התיירא להשאיר את גווית השודד על אם הדרך, חשש

מנקמתם של חברי כנופייתו השורדים, מה עשה, עמד והוריק את כיסוי של השודר שהיו גרושים מכספו ששרד ממנו לפני רגעים מספר, וכספי שוד אחרים, הטעין את הגויה על עגלתו וכיסה אותה בגבועולי קש ותבן, לכשאבוא בין יהודים אמר לנפשו, אספר להם את הכל ויחדיו נטכס עצה איך להיפטר מן הגופה,

הבוקר אור והחסיד הגיע למדינת פרוסיה מחוז חפצו עוד ברגעים הראשונים הבחין בהתרגשות שאפפה פני אנשים רבים שהתקהלו סביב למודעה ממשלתית כתובה לועזית כשניסה לחקור במה הדברים אמורים, הובהר לו כי שודר מסויים מפיל לאחורנה אימתו על הסביבה כולה, רבים נפלו קרבנות למעשי הזוועה שלו, ואנשים מפחדים לצאת את העיר, הוכרז איפוא מטעם המשטרה על פרס כספי גדול שיוענק למי שיביא את השודר חי או מת, בצירוף תמונתו של המבוקש, עיניו של החסיד האברך אורו בהבחינו בפרצוף שבתמונה כי הנה הנה טמון כבר הפרס המשטרתי הגדול בין גבועולי הקש שבעגלתו, ללא שהיות ורתיעות הפנה את מרכבתו למרכז המשטרה, מסר לראש השוטרים את גוויית השודר, וכמעט ולא האמין למראה עיניו משפך כעבור רגעים ספורים כמו ידיו את הפרס האגדתי שושלש לידיו והפכו בין רגע לעשיר ושוע, אנשי השלטונות אף הם זקפו אזניהם בתמהון ופליאה משמעו את הסיפור הפלאי על השתלשלות הנסיבות שהביאו לתבוסתו של השודר האיום שהטיל מוראו על ארץ ויושביה, טבין ותקילין ניסו להציע ליהודי החסיד במחיר הגביע שחולל פלאות, אותו אמרו לגנוזו במוזיאון הממשלתי למזכרת נצחים, אך לשוא האברך סירב להוציא מתחת ידו אוצר יקר זה ולו בעד כל הון שבעולם, הוא שם פעמיו למרכז הירידים, ניהל שם עסקים מוצלחים ביותר וקנה סחורות בכמויות עצומות תמורת כספו הוא והכסף שזכה בו בירושתו של השודר, וכך עמוס סחורות בשיווי הון אגדתי, ובארנק גדוש סכומי ענק כספיים, חזר לעירו ולביתו, מקום שם לא פסקו העושר וההצלחה ממנו עד יומו האחרון, נתקיימה ברכתו של הרבי ר' משהלי שאיחל, "הצלה והצלחה"

ואת גביע הפלא הוריש האברך החסיד לצאצאיו אחריו ודודו של כותב הטורים הוא הרה"צ רבי שמעון בידרמן זצ"ל אבי הרה"צ ר' משה מרדכי שליט"א מספר הסיפור הנוכחי זכה בימי בקורו בפולניה לראות את הגביע בידי אחד מבני בניו של בעל הנס החסיד הסוחר.

(פרי קודש הילולים)

בדרכו של רבנו לארץ ישראל עגנה האניה ב"גלץ" עיר חוף רומנית לכמה שעות, וחיכו למשב רוח טוב שינווט את הספינה בהמשך דרכה. ומשמשו של רבנו יצא העירה לקנות מצרכי מזון להמשך הנסיעה, אלא שהתעכב הרבה זמן ולא חזר, בינתיים הודיע קרבניט הספינה שיש משב רוח טוב ובדעתו להמשיך בנסיעה, ביקש ממנו רבנו שימתין למשמשו, נאות הקרבניט והמתין, אך משבושש לבוא לא הועילו יותר כל התחנונים מהרבי ומלווי, שאי אפשר להפקיר אדם במקום זר, הקרבניט התעקש בטענה שאינו יודע מתי יהיה עוד פעם משב רוח טוב כזה, והאניה הפליגה לדרכה בלא משמשו של רבנו.

המלווים דאגו מאוד לשלומם של המשמש, עיני כולם היו מופנות לרבנו, אך רבנו הקיף עצמו בחומת שתיקה ומפעם לפעם נפלטה אנחה מרה מפיו, כך עברו ששת ימי המעשה, ובהגיע ליל שבת אירע הפלא, רבנו סיים תפלתו פניו להבים יותר מתמיד, מגז את כוס הקידוש, נטלו בשתי ידיו ועמד כך כשעיניו עצומות זמן ממושך, שקט שרר בתא הספינה, כעבור כמה שעות אמר הרבי: לא אקדש על היין לפני שמענדיל יהיה פה... באותו רגע נשמע דפיקה בדלת התא, כשנגשה כלתו של הרבי לפתוח, נדהמה לראות את המשמש נופל מתעלף, מיד עוררוהו מעלפונו, והרבי קידש.

רבנו פקד עליו בכל תוקף לא לגלות מה קרה לו, לאחר שנים רבות לפני פטירתו של המשמש, גילה סודו לאחד מנכדי רבנו שעמד ליד מיטתו: כשירדתי מהספינה לקנות מזון, אחזני רוח משונה שנשאה אותי ללכת בלי מטרה ובלי סוף, חושי הוקהו וכך הסתובבתי ששה ימים, לביל שבת רווח לי קצת ונשענתי על קיר, שמעתי את החיצונים

מסתורדים ביניהם: מה לעשות והזקן מרעיש עולמות, אנו מוכרחים להחזירו כי הרבי ר' משהלי מסרב לקדש על היין כל עוד הלה ברשותינו, באותו רגע חשתי כאילו אני פורח באויר ומיד צנחתי לתוככי הספינה.

(פרי קודש הילולים)

כשהגיע רבנו לאיסטנבול בדרכו לארץ ישראל, ביקש ממלווי שבבואם לעיר לא יגלו את זהותו, אלא ישאר בבחינת יהודי פשוט. נכנסו להתארח בבית יהודי כשר ותמים, המארח היה חד עין והבחין ברבנו ובהליכותיו בקודש שאינו יהודי פשוט, הפציר במשמי רבנו שיגלו לו מיהו האיש, בלית ברירה גילו לו שזה הרבי ר' משה מלעלוב. בשמוע זאת האיש נפל לרגלי רבנו והתחנן לפניו: בן אחד יש לי יפה תואר, אך אילם הוא ולא מצאנו מזור לנפשו, יחוס נא הרבי ויתפלל בעדו! ניסה רבנו להתחמק מה אתה רוצה ממני, הרי כמוני כמו! אך המארח לא הרפה. אמר לו רבנו: בעוד כמה ימים נמשיך בדרכנו, שלשה ימים לאחר שנפליג בדרכנו תן לבנך פרוסת לחם ותאמר לו: ברך נא ילדי ברכת "המוציא" הרבי מלעלוב היה פה וגזר עליך לברך.. והוא כבר ידבר... כך עשה וכן היה. (פרי קודש הילולים)

החסיד הנגיד הגביר ר' ידידי' מעיר קשונז הי' תמיד מהמסתופפים בצל קדושת חח"ק ר' יוסלי ניישטעטער הנקרא דער גוטער יוד בן הה"ק בעל מאור ושמם זצלה"ה, ואשתו הי' דרכה לנסוע ללעלוב להה"ק ר' משהלי זצלה"ה מידי פעם בפעם כשהיתה בלעלוב אצל הרבי התנצלה לפניו שאין לה בן זכר (כי הי' לה חמשה בנות) ומבקשת שהרבי יתפלל בעדה בבן זכר כן עבר וחלף זמן זמנים הרבה ולא נפקדה, ואף ששמעה פ"א מפיו הקדוש שאין בכחו לפעול בזה הענין כלום עכ"ז היא באמונתה החזקה באמונת הצדיקים ולא התיאשו מזה, ובכל פעם כתבה בהפתקה שמבקשת שהשי"ת יעזור לה בבן זכר, ופ"א כשבאה ללעלוב ומסרה את הפתקא שלה עם בקשתה שתושע בבן זכר כדרכה תמיד והרבי אחר שקרא את הפיתקא המתין מעט והשיב לה כאשר שאני משתוקק ליסע לאה"ק בכל לב ונפש לכן באם שתתן לי סכום כסף כך וכך שישפיק לי מזה כל הוצאות הדרך לארץ ישראל הנני להבטיח לך שבעה"י תפקוד בבן זכר בשנה הזאת, אך בתנאי שתיסע לביתך בחזרה ותשאל לבעלך אם הוא מסכים ליתן סכום כסף אשר הנני דורש וכששמעה את דבריו הקדושים היתה שמחה ואמרה רבי קדושי אני מפחד מאד כי ידוע לי כי בנים כאלה שבאו בדרך נם ומופת כמעט עפ"י רוב אינם בסדר גמור והשיב לה הה"ק הנ"ל הלא איך בין ענקערס אגיטער פריינד (הלא הנני ידידכם) [פי' כי הבן זכר יהי' אי"ה בסדר גמור] היא נסעה בחזרה לביתה וסיפרה לבעלה את כל המר"מ שהי' לה עם הרבי מלעלוב, והשיב לה בעלה אני לא אעשה שום דבר עד שאהי' מקודם אצל מורי ורבי בנישטעטל לשאול מקודם את דעתו הקדושה ובלי הסכמתו אין לי מה להשיב, ותיכף נסע לעיר חדש לרבו הגיטר יוד הציע לפניו את כל דברי הרבי מלעלוב ואת סכום הכסף אשר הוא דורש, והשיב לו רבו הגיטער יוד שהוא מסכים לזה שיתן לו את הסכום הכסף אך שתדבר עם הרבי מלעלוב בתנאי גמור שיח"י להבן זכר הנולד אריכת ימים. ובעלה הנ"ל בא בחזרה לביתו ואמר לאשתו שרבו הגיטער יוד הסכים לזה אך שתדבר עם הרבי מלעלוב בתנאי שיהי' להנולד אריכות ימים וכן הוה היא נסעה להרבי מלעלוב ונתנה לו את סכום הכסף ואמרה לפניו את התנאי של אריכות ימים להנולד, וע"ז השיב לה הרבי מלעלוב שהוא מבטיח לה שכל זמן שהוא יהי' בירושלים עה"ק כל יום ויום יהי' נחשב להנולד שנה יום לשנה והוסיף שהוא בעצמו יבא לקשונז להתפלל שם, והנה הרבי מלעלוב בא לעיר קשונז והתפלל שם ובעת התפלה הי' דבר פליאה גדולה שהי' מתפלל ברעש גדול עד שחשבו כי הכותלים של הבית רועדים כל כך הי' הרעש בעת התפלה, ואחר התפלה קודם שנסע קרא לר' ידידי' ולאשתו וכיכדם ביי"ש ולקח ואמר להם "מז"ט והוסיף שהי' לו עבודה קשה בענין הזה ובעזה"י הצליח בזה", ואח"כ תיכף נסע ר' ידידי' לרבו הגוטער יוד וסיפר לו את כל הענין ואמר הסבא קדישא הגיטר יוד אמת שמכיר אני

מעשה נורא שסיפר הרה"ק ר' משה מלעלוב ז"ע

הרב הצדיק הקדוש המפורסם מרן ר' נתן דוד זצוק"ל משידלאווי ז"ע, היה דרכו בקודש בכל קודם חג הפסח שלח לדודו הרב הצדיק הקדוש המפורסם ר' משה מלעלוב זצוק"ל יין וי"ש לפסח הנעשה בביתו, והרה"ק ר' משה שלח בחזרה להרה"ק רנ"ד הנ"ל מצות שמורה. ויהי פעם אחת כאשר שכר שליח, לא רצה המשמש ליתן להשליח כי אם רובל כסף אחד, והשליח לא רצה פחות מאחד רוי"כ ועשרים קא"פ. ענה הרה"ק רנ"ד זצ"ל למשמשו תן לו כמו שחפץ כי שוה הוא. וכבוא השליח לפני הרה"ק ר"מ זצ"ל ונתן לו כנ"ל. וגם הוא נתן לו בחזרה כנ"ל. ובעת פטירתו ממנו להלוך נתן להרה"ק ר"מ את ידו כנהוג. החזיק הרה"ק ר"מ בידו והתחיל לספר מעשה זו, ולא הניח את ידו עד גמרו,

וכן סיפר: מרן הקדוש רבי ר' אלימלך זצ"ל בעהמח"ס הקדוש נועם אלימלך. פעם אחת ישב בסעודת ראש חודש עם החבריא קדישא שלו, באו שני אנשים לשם ועמדו על הפתח, ענה הרבי ר' אלימלך ואמר לאנשי שלומי, הראיתם מימכם אנשים ערומים בלי לבושים כאלו שני האנשים. ואנשי שלומי כשמעם זאת, הביטו בעין יפה על האנשים האלה, ואמרו הלא לנו נראים האנשים האלה לבושים כנהוג. ענה הרבי ר' אלימלך ואמר לא על לבוש גשמי אני אומר כי אם על לבוש מצוה. מימות אדם הראשון עד עתה לא ראיתי איש ישראלי ערום בלי שום מצוה כמוהם, אך כל זה גרם להם על אשר פערו פיהם להלשין ולחלוק על הרה"ק איש אלהים רבי ר' מיכלי זצ"ל מזלאטשוב. אח"כ קרא הרבי ר' אלימלך לשני האנשים ההם, ואמר להם קרבו אלי ושבו פה, וישבו. עתה הגידו לי מה המעשה הזו אשר עשיתם ואשר חטאתם לילך כל כך ערום. והתחילו להתודות את חטאתם, ואמרו כן הוא כאשר רבינו דובר, נחנו מרינו ופשענו נגד הרב הקדוש האלקי רבי ר' מיכל זצ"ל, על בן באה עלינו הצרה הזאת, ונלקח מאתנו כל מצותינו וזכותינו. ענה הרבי ר' אלימלך ואמר להם, עתה ספרו נא אלי כל המעשה, ואל תכחדו ממני דבר, אולי אכפרה בעד חטאתכם להמציא לכם כופר וחנינה תיקון לנפשתיכם.

ענו ואמרו, אנחנו איתן מושבינו בעיר זלאטשוב, היינו נגידי ארץ עתירי נכסין, והיה לנו בית חומה גדולה ומפוארה, דירות רחבים ומהודרים לשנינו. כיס אחד היה לכולנו כל עסקינו היה לשותפות. איש אחד היה לשנינו כותב וחזותם מנהל פנקס מסחרינו, לו היה בית דירה סמוך לבית חומה שלנו. ואסף גם הוא הון מעט כששה מאות רוי"כ. ויהי ברבות הימים נתנו עינינו בבית דירה של הכותב הנ"ל, ורצינו לקנות מאתו למען יהיה רחבת ידיים ומגרש לבית חומה שלנו, וגם לעשות גינה לטייל בו, ולנטוע בו עץ כל פרי. ויהי כי שאלנו מאת הכותב שלנו דבר הזה, ענה ואמר לנו מה לכם לבית דירה שלי, המעט מכם ביתיכם על תילו בנינו. והקטן גם זאת בעיניכם לישא עין בבית הקטן שלי, לא אמכור לכם.

ענינו ואמרנו לו, אם תמאן ומרית את פינו בדבר הזה, דע לך כי עוד לא תהיה לנו לכותב ומנהל שלנו, איש אחר ימלא את מקומך. והאיש הזה דימה בנפשו, הלא לא עני ואביון אנכי להשתחות להם בעד אגורות כסף או ככר לחם, הלא בשש מאות רוי"כ אוכל להמציא פרנסתי בכבוד בעזי"ת ולא אפנה לעזרתם, שוא תשועת אדם וכן עשה. ועשה לו מסחר בחנותו אשר לו בבית דירתו, ונהפך עליו הגלגל, וירד עשר מעלות אחרונות, ומטה ידו עד כי עולליו שאלו לחם ופורס אין להם. ומאד נכמרו רחמיו על יוצאי חלציו, ונפשות ביתו, ומאד דאבה נפשו בראותו כי איש אחר עמד תחתיו על משמרתו ועל פרנסתו, עד כי היצר לו מאד. לזאת חילה את פני אנשי חסד לבקש מאת הנגידים הנ"ל. אולי יכמרו רחמיהם עליו ועל צאצאיו להשיבו לאיתנו הראשון ועל משמרתו, למען החיות בניו ולכלכלם לחם לפי הטף, וכן עשו. והשבנו להם בזאת נאות לכם לספחו למסחרתינו ועל משמרתו הראשון, אם יעמוד בנסיון למכור ביתו בעד שליש דמיו, ודמי שבוע יקח גם כן שליש מהקצבה הראשונה, והכותב הנ"ל בעבור הלחץ זו הדחק נענע להם ראשו, וקיבל שליש רמי הבית, וכתב להם שטר מכירה כדת. רק במקום שכותבין כל זה נעשה "מרצונו שלא באונס".

הרבי הקדוש מלעלוב אבל לא ידעתי את רב כחו בקדושה, והגיטר יוד כיבד אותו ביי"ש ולקח וברכו בברכת מז"ט ואז נולד להם את הרב הלמדן החריף ובקי הגביר ר' ישעי' קשונזר ז"ל, וכאשר שהה"ק ר' משהלי לעליבער הי' בס"ה בארצינו הקדושה שבעים יום ובעה"ק ירושלים ת"ו חי חמשה וחמישים יום גם הרה"ג ר' ישעי' הנ"ל חי חמשה וחמישים שנה כהבטחתו יום לשנה כדברי הסבא קדישא מלעלוב ז"ע. (הרה"צ רבי אריה מרדכי רבינוביץ זצ"ל אב"ד בני ברק)

(קרני ראם)

רבנו הבטיח שבבואו ירושלימה ויגיע לכותל ירעיש עולמות על הישועה והגאולה, אך משמים עכבוהו, בהגיעו לירושלים נפל למשכב מרב תלאות הדרך, ובהרגישו שקצו קרב, ביקש מבניו שישאווה במיטתו לעבר הכותל המערבי, אך בדרך (ערבים המטירו עליהם אבנים, עד שהיה ממש סכנת נפשות) וראו בניו שינוי במראה פניו והרגישו שאלו שעותיו האחרונות, והחזירוהו לביתו ואכן באותו יום נסתלק.

יהודי אחד התאונן פעם בפני הרה"ק רבי משה מלעלוב זי"ע שארץ ישראל אינה נושאת חן בעיניו אמר לו רבנו: נאמר בתורה "טובה הארץ מאד מאד" ונאמר בפרקי אבות "מאד מאד הוי שפל רוח" מי שזוכה למאד מאד שפרכי אבות זוכה למאד מאד שבתורה, דהיינו מי שהוא שפל רוח זוכה ורואה בטובתה של ארץ ישראל.

טרם שנסע רבי משה מלעלוב זי"ע לארץ ישראל ליוו אותו קהל גדול עד מסילת הברזל, ורבי משה התייצב על מסילת הברזל וצוה לקהל המלווים שישתכלו היטב בצורתו וזה יהיה להם לטובה, רבי משה נסע להרבה צדיקים ליקח ברכת פרידה, והיה גם אצל רבי ישראל מרוזין זי"ע אח"כ אמר הריזינער פולישע נאראנים לאזין עם אוועק פאהרן, [השוטים של פולין נותנים לו לנסוע], כשהיה כבר רבי משה באה"ק עלה פעם על הגג ואמר כי נסתלק הצדיק הדור ה"ה רבי ישראל מרוזין זי"ע, ואח"כ הגיע ידיעה שנסתלק הריזינער, רבי משה לא זכה לאריכות ימים באה"ק ולא חי יותר משבעים וארבע יום מאז הגיע ארצה עד הסתלקותו, והספיק עוד לקנות לעצמו מקום קבורה ליד הקבר של זכריה הנביא ע"ה.

(אוצר ישראל)

רבי משה אליקים בריעה מקאזניץ ד"ע, הכריז בשעתו: "מי שרוצה להכיר את דיוקנו של רעיא מהימנא יביט בזיו איקונין של הרב ר' משה'לי".

(הרה"צ רבי משה יאיר ווינשטוק זצ"ל ששמע מפ"ק הרה"ק רבי דוד'ל בידרמן מירושלים זי"ע)

"בדבר אשר אמרתי לכת בשם א"ו הקדוש מהר"מ מלעלוב זי"ע עובדא הכי הוי. איש אחד בא אליו והתאונן ע"ד מצבו כי זה מזמן אשר הוא עולה ויורד ל"ע הוא רגיל להרויח בשפע ואח"כ מפסיד הכל, והשיב לו כי יקבל עליו להיות נזהר לקבוע שיעור לימוד גמרא בקביעות מידי יום ביומו ואז יצליח. ובזה"ל אמר לו: "גמורי" משמיא מיהב יהבו משקל לא שקלו תלמוד גמרא בקביעות ואז יתנו לך הצלחה מן השמים ולא יקחו ממך בחזרה והצלחה תהי' בקביעות לעולם וכן עשה והצלחה, וזכות רבינו הקדוש חכות כל הצדיקים יגן עלינו ועכ"א: דברי ידידו ש"ב החותם בכרכה, ירוחם פישל בערינשטיין.

מתוך מכתבו של הרה"צ רבי ירוחם פישל ברנשטיין זצ"ל להרה"צ רבי אריה מרדכי רבינוביץ מבני ברק זצ"ל

הרה"ק רבי משה מלעלוב זי"ע כשנסע להשתקע בארץ ישראל נסע לקחת ברכת פרידה מצדיקי דורו, כשהגיע להרה"ק מרוזין זי"ע אמר אין פולין לאור הנה, שאנשי מדינת פולין אינם מבינים לאור כזה, שהאיך מניחים אותו לנסוע מאתם...

(הרה"ק ר' פנחס אנגלנדר שליט"א, בצילא דמהימנותא)

כתב "כל זה נעשה באונס שלא ברצונו". ואולם כי יכאב עליו בשרו ונפשו תאבל על דבר הזה, על כן לא הוציא חדשו, עד כי גוע והלך לעולמו ושבק לן ולכ"ח.

ויהי כי נודע פטירתו לבניו הקרובים והרחוקים, והמה לא ידעו מכל הרפתקאות אשר עברו עליו זה זמן לא כביר, חשבו לבטח כי נשאר להם עזבון רב והון עתק מכסף וזהב ובית, ולכל אחד ואחד יגיע מנת חלקו כראוי. לכן עת אחד באחד יפגשו באם הדרך בנסעם למחוז אביהם, התחילו להתוכח ולהתקוטט יחד. זה אומר אני אקח בית נחלה לקבוע שמה דירתי, כי אין לי שום בית דירה במקומי. ואתה תקח בעדו בכסף וזהב. וזה יחרוק עליו שיניו, הלא לך לא יחסר כי אם דירה, ואני כספי נמס למים לשכור חנות, אשר כבר נתתי לכמה מאות ר"כ ומדוע לא אקח אני הבית עם החנות, למען תהיה לי לבית נכותה. ויהי כי החלו לריב נגמר בעיניהם כי הנגידים הנ"ל המה יפשרו ביניהם לתת לכל אחד כמשפט. לכן תיכף כבואם העירה הלכו מיד לבית הנגידים הנ"ל, והציעו לפניהם טענותיהם. ענו להם הנגידים ואמרו מה לכם לריב בטוען ונטען על דבר שוא ותוהו. הלא לכם אין חלק ונחלה בבית אביכם כי זה כחודש ימים אשר מכר לנו את ביתו בעד שני מאות ר"כ. האנשים האלה כשמעם זאת ויתעצבו מאוד, והיטב חרה להם וכחשו בפניהם. וענו היתכן שימכור את ביתו שמחירו שש מאות ר"כ בעד שני מאות, לזאת הסכימו כולם לערוך מלחמה וקרב עם השני נגידים הנ"ל, להציע טענותיהם בפני מרא דאתרא הרה"ק איש אלהים רבי ר' מיכלי זצוק"ל. והלכו כולם להרה"ק לדין, וככלות טענותיהם של התובעים, אמר הרה"ק להנגידים הנתבעים מה תשיבו על טענות האלו, הוציאו תיכף שטר מכירה והניחו לפני הרבי ר"מ הנ"ל. ויען כי דובר שקרים לא יכון לנגד עיני צדיק ושטר הזה נעשה באונס ושקר. על כן פרחו אותיותיה ונשאר נייר חלק. ואמר הרה"ק להשני אנשים האלו, באתם אלי לצחק בי להראות לי נייר חלק ולבן, ומעשה לבן. וקרע הרה"ק השטר לשנים עשר קרעים ושליכו ארצה. והאנשים הנגידים הנ"ל נלקטו ונשמטו אחד לאחד, וילכו לביתם סר וזעף, אך בקרבם ישימו ארבעם ושפתותיהם נעות כי יחזו לנקום נקם ברבינו הקדוש רבי ר' מיכלי ח"ו.

סמוך לעיר הנ"ל היה דר דוכס אחד ושר גדול, אליו ינהרו כמה שרים וישתחוו לו. האנשים האלה שמו פעמיהם להדוכס, ונכנסו עמו בדברים עד כי השמיע צעקתו בפניהם על היהודים אשר יושבים תחתיו בגבולו, זה בפאכט (מוכס) וזה ברחיים וזה באוראנדא (פונדק) לאמר: כבוא תקופת השנה לעשות קונטראקט (חוזה) חדש על שנה הבאה, כל אחד יתנצל כי לא יוכל לתת שכר הקצבה מימים ימימה ויתעקש להוזיל לו את עסקו המחזיק אצלו, לא ידעתי מדוע לא יוכלו לעמוד על מקח הקצוב בכל שנה ושנה. ענינו ואמרנו להדוכס הלא תדע אדונינו כי בעירנו יושב רב אחד, וממנו נסבה כל זאת, הוא גזר אומר לבל יסיג איש את גבול יהודי אחיהו, ואל יתן עינו כמה שאינו שלו, אף גם אם יתנו לו בחצי דמיו, וכל איש אשר ימרה את פיו יענישהו בקסמיו ובכשפיו, וקבע את קובעיהם נפש. על כן יחילו וירעדו כל איש יהודי לשכור מן השר שום דבר במקום אשר יחזיק איש מכבד, ובעבור זאת יכבידו אכפם על כל שר, להוזיל להם עסקם בכל שנה כי ידם על העליונה. ויהי כשמדע הדוכס מאתנו הדברים האלה, נכעס מאוד ושיניו יחרוק, וענה ואמר: עלי לבקש תחבולה לדבר הזה. בימים מועטים אחר זה אסף הדוכס השרים הדרים סביבותיו ועשה להם משתה גדול. אחר אכלם ושתם, הגיד להם הדוכס חדשות, אשר מעולם חקר ודרש על דבר היהודים אשר יושבים תחתיו, ישפילו מידי שנה בשנה החק הקצוב להם כנ"ל, עתה נודע לי כל שורש הדבר. והגיד להם כל מה ששמע מאתנו. כשמעם ענו כולם הלא גם לנו כדבר הזה. אז פער פיו הדוכס, ואמר הלא ידעתם כי הון עתק אשר לי ולכם השחית זה ימים רבים, עתה משפטו ח"ו להרים ראשו. בעוד שלשה ירחים נעשה משתה, ונשלוח העירה שופטים להביאו ולשפוך את דמו, מיד הסכימו כולם בפה אחת. בת יחידה היה להדוכס, כשמעה את הדר פני הרה"ק זצוק"ל

מעין שופרי' דרבי יוחנן, נתנה עיניה ח"ו לשלוט בידיה להכות ח"ו על לחיו, טרם יומת על ידי שר הטבחים, וכן נגמר ביניהם.

שני יהודים מזלאטשוב היו שם אז ביום המשתה, אשר סבבו בכפרים כדרכם לקנות אחר גמר המשתה עורות ארנבים ושועלים, אשר אכלו השרים מצידם. וגם המה יבואו שמה למכור דברים קטנים, נזמים וטבעות וכדומה. ענתה שפחה אחת המבשלת, ואמרה לאחד מן השני יהודים, תן לי זוג נזמי אוזן אשר בחרתי לי, ואגיד לך דבר אשר כל הונך תתן בעדו. ודימה בנפשו כי תגיד לו דבר מסחר אשר ירויח בזה הרבה כדרכה פעם בפעם, והנזמים האלה נתן בעצמו בעדם שני זהובים, והיו יקרים בעיניו לתתם לה, אך בכל זה חשב בלבו בטח ירויח על ידה כפלי כפלים. לזאת נתן לה הנזמים והגידה לו את כל אשר נעשה על דבר הרה"ק ר"ר מיכלי זצוק"ל. ויהי כשמעו היתה כמשחקת בעיניו וגער בה: מה לו לשר שלכם עם הרב שלנו, אין זה כי אם תואנה להוציא ממני הנזמים. אולם הוא לא הפציר בה להחזיר לו הנזמים, יען כי פעמים רבות הרויח על ידה, על כן לא חפץ לריב עמה על הדבר הזה והלך לדרכו.

אולם החל רוחו לפעמו בקרבו על דבר הזה, מאמין ואינו מאמין. ולכל זה לא עצר רוחו עוד לכתת רגליו ליתר הכפרים כדרכו, כי אם שב תיכף העירה. ויגשו לפניו לאכול סעודת הלילה, ולא נתנו לבו לאכול ולא טעם מאומה, ולא החריש עוד, ובחפזו רב רץ לבית הרה"ק זצוק"ל להגיד ולספר לו כל לבו. ויהי כאשר קרב להיכל קדשו של הצדיק, ורצה לפתוח הדלת לבוא לקודש פנימה, עמד בעדו אחד מהמשמשים המקורבים, ונתן עליו בקולו איך תעיז פניך לילך כל כך בבהלה, להיכלו אומר כולו כבוד, בלי רשות. ומה גם כי לא תוכל כעת ראות פניו, כי סגר את עצמו להתבודד כדרכו בקודש, עתה ספרה נא לי ואני אגיד לרבינו בעת יפתח את היכלו. ויהי כאשר הגיד לו כל הנ"ל, גער בו המשמש בנויפה, איך מלאך לבך וחפצת להדאיב נפש צדיק בדברי הבל ותוהו, כי מה לו להדוכס עם הרב שלנו, עין השר לא שזפתהו מעולם. ואין לו דין ודברים עמו. אין זה כי אם חשקה נפשם בבית החצר של השר להתל בך, על כן בדאו מלבם דברים האלו להפחידך. והאיש הזה בשמעו דבר זה נתן ת"ח להמשמש אשר הציל את נפשו מבוא בדמים, כי אם דיבר דברי שוא האלו לפני רבינו הקדוש אז שרפו בהבל פיו הקדוש.

ויצא מלפניו ופגע באנשים וסיפר לפניהם כל המאורע והודה להשי"ת על זה. ויהי במשלוש חדשים ביום הילולא של אביו הרה"ק האלקי ר' יצחק מדראהביטש זצ"ל, פתאום באו העירה שני רוכבי סוסים וכלי זיין בידם, ועמדו לפני בית הרה"ק והגידו כי הדוכס הנ"ל שלח אותם לקרוא להרב לבוא עמם אל חצר השר. ותהום בל העיר ותתפעם רוחם, כי זה היום למועד אשר דיבר אותו האיש הנ"ל. עתה נודע כי לא דבר ריק הוא, אך להרב לא ספרו דברי היהודי, כי אם דברים אחדים אשר השר שלח לקרוא לו. ויאמר להם הרה"ק: הלא ראיתם בעת גשתי לפני העמוד להתפלל, נסוגותי אחור כמה פעמים, ויראתי לגשת כי אדוני אבי הקדוש זצ"ל עמד מול פני, וידעתי כי חדשות נולד, עתה הנני רואה כי כן הוא, ועתה אל תעצבו לכו והגידו להמשולחים כי אחר התפלה בטח אבוא להשר. ויהי כי התמהמהו השלוחים, ויוסף השר עוד שלוח רוכבים רבים עם כלי זיין בידם, ויחפזו לבוא לבית הרה"ק בחרי אף, אולם לכל זה לא הרהיבו עוז בנפשם ולא עצרו כח לגשת להיכלו, אך כל בני העיר מקטנים ועד גדולים צעקו בקול בכיה, ויתגוללו ברחובות קריה ותעל שועתם השמימה.

אחר התפלה, אנשי העיר נסבו על בית הרה"ק מנער ועד זקן, וגעו כולם בבכיה, והלכו כולם עם הרב עד בואם לפני הארמון אשר להשר הדוכס. ושם גדר גדול הוקף מסביב, שמה העבירו כרוז מי האיש אשר יעבור גדר הזה ליכנס עם הרב דמו בראשו, לבד הרב עם האנשי החיל. ושמה עמדו להקת משוררים בתוף ונבל וכינור וזמרו בקול, למען לא ישמע אנקת היהודים בעת ישלח ידו של שר הטבחים ח"ו בהרב. שר הטבחים ובת השר עמדו נכון זה בחרבו לשלוף אל הרב, וזו ידה פשוטה לעשות בהנ"ל. שמה בהארמון היו כט"ו חדרים. בתוכם המון המונים

לעולמם למקור שורש נשמתם אשר משם נחצבה, ושקו לנו ולכל ישראל חיים אס"ו.

כל המעשה הנורא הזו סיפר השליח לפני הרב הקדוש ר' נתן דוד זצ"ל. ענה ר' נתן דוד זצ"ל למשמשו, עתה ראה כי ראוי היה השליח לתת לו שכר שליחות כמו שהיה חפץ, יען היה מסוגל לעצור כח והחוש לתפוס ברעיונו כל המעשה, בלשון ששמע מהרב הקדוש ר' משה מלעלוב, בעת החזיק ידו בידי הרה"ק ר' משה, כי הרה"ק ר"מ שכל את ידיו במכוון להכניס כל זה במוחו של זה למען יספר לי.

(התגלות הצדיקים, ובנ"א זכרון לראשונים)

ברכה והצלחה

בשם הרב הנדיק איש ירא חלקים וכו' מו"ה משה מלעלוב זללה"ה שנסע לארץ הקדושה, ושם מנוחתו, והוא היה בנו של הרב הנדיק וכו' מוהר"ר דוד זללה"ה מלעלוב וחתן הרב היהודי זללה"ה:

כבר ידוע החילוק שבין צרכה וצין הצלחה צרכה הוא שלא ע"פ דרך הטבע והצלחה הוא ע"פ דרך הטבע כמוצן.

ואמר מו"ה הרב היהודי זללה"ה, שצחצחה לארץ ישראל יוכל לחול רק הצלחה ולא צרכה וצאריך הקדושה יוכל לחול גם צרכה. כמאמר הכתוב יצרכך ה' מציון כו' עכדה"ק.

ואלמור"ה ההנה"ק כו' מוה"ר דוד זללה"ה מלעלוב הוסיף על דבריו הק' דגם צחצחה לארץ יכול ג"כ לחול צרכה. היינו אם אדם מקדש עצמו מלמטה ומלמעלה ואפי' ד' אמות שלו בקדושה וטהרה אזי יחול הצרכה צנכסיו אפילו צחצחה לארץ כי זהו ג"כ צחינת ארץ ישראל כנודע ע"כ.

ואני כננס ע"ג הענק ארמנו דברי אלמור"ה זללה"ה צפסקוי התורה הדק היטב. צפ' ויש צו יוסף הורד מצרימה כו' ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח. ויהי צבית אדוניו המצרי וירא אדוניו כי ה' אמו וכל אשר הוא עושה ה' מצליח צידו כו' ויפקידהו על צימו וכל יש לו נתן צידו ויהי מלאו הפקיד אותו כו' ויצרך ה' כו' ויהי צרכה ה' כו' ולכאורה פתח בהצלחה וסיים בצרכה.

אך לפי דברי אלמור"ה הנ"ל נכון מאד ומדויק היטב צפסקוי כי מתחילה מחמת יוסף ה' שורה רק הצלחה צנכסיו אדוניו. כי ה' צחצח לארץ וצבית אדוניו המצרי ואין יכולת לשרות הצרכה וכשראה אדוניו שה' אמו כו' ומצליח צידו, תמה בעצמו מדוע לאיש קדוש כזה אין יכולת לשרות הצרכה צמעשה ידיו והצין שהמניעה הוא ממנו. מחמת שהצנכסיו הם שלו וצבית המצרי אין אפשריות לחול הצרכה וכנ"ל מה עשה מיד ויפקידהו על צימו וכל יש לו נתן צידו צנכדי שהי' כולו של יוסף הנדיק ואו יוסף קידש עצמו כראוי וכדרכו ואף הדי' אמות שלו הכל קידש וטיהר. כי ה' הכל כמו שלו ומיכף התחיל הצרכה לחול צמעשה ידיו וצנכסיו.

וזהו שסיים הפסוק. ויהי מלאו הפקיד אותו צביתו כו'. ויצרך ה' את צית המצרי כו' ויהי צרכה ה' ככל אשר יש לו כו'. שמיכף התחיל הצרכה לחול צנכסיו וכנ"ל, ודקן דברי אלמור"ה זללה"ה והבן.

(לקוטי מהרי"א (קו"נין) ליקוטים)

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל

שרים ושרות לראות ח"ו נקמת הרב, משפט נימוס היה להם כי השר אשר ממנו משפטו יצא, חלילה לו לעמוד לראות שפילות דמים אשר לרגליו גזר דינו. לכן ישב לו השר בטרקלין האחרון, וסגר הדלת לפניו. וכאשר נגש הרב לחדר הראשון, ותיבש ידי תופש כנור ותוף ונבל וחליל, ונשארו עמדו על מעמדם. והיושב לא יכול לעמוד. המכה בתוף, יד אשר השפיל להכות בהתוף, לא יכול להרימה. ידו השנייה אשר בגובה, לא יכול להשפילה. כן כולם עמדו כגולם בלי שום חוש השמע והדיבור. והשר הטבחים נשאר בהרמת יד ובחרבו, הבת של הדוכס ידה הפשוטה נלאה להשיבה, ובין כך כל המונס נשארו כדומן על פני השדה, ומשפט אבימלך היה להם. והרב בתום לבבו עבר בתוכם, לשאול להם מה ראו על ככה לקרוא לו. אך אין פוצה פה ומצפצף, ואין עונה לו בכל קוראיו. לזאת בא הרב לחדר השני וכן להשלישי וכן לכולם, עד בואו לחדר האחרון. מיד רץ הדוכס לקראתו, ואמר לו מי אתה ומי הביאך עד הלום. ענה הרב הקדוש, אני מזרע היהודים כאלו אשר בששה עשר דורות אשר לפני לא נמצא בהם שום דבר עבירה, ואיני יודע מי הביאני עד הלום. תמה הדוכס ואמר הלא זה בודאי היהודי מוצל משר הטבחים ומחרבו הקשה, מיד רץ לראות מה היה לו, וכראותו כולם עומדים כאבנים, נפל ארצה לפני הרה"ק וישא קולו ויבך חטאתי לפני אדוני, לא אוסיף שלוח ידי נגדו, אף גם לפגום כבודו בדיבור קל. ואתה חלילה לך מחדל להתפלל בעד נפשות האלו, להחיותם ולהשיבם לאיתנם כבראשונה. ענהו הרה"ק אם את הדבר הזה תעשה, להעביר קול בכל גבול ממשלתך וממשלת שרים האלה העומדים פה, ולשים אותה לחוק לכתוב ונחתם בספר, למען לא ירים איש מכם לנגוע בהרמת יד נגד שום איש יהודי אשר תחת גבולכם, וכל יהודי אשר לו אחוזת פאכט או שום חלק בגבולכם, לא יעברו מאחוזתם, ולא להכביד עליו להוסיף על חלקו אשר עליו מימים ימימה, ולא בשום דבר קטן או גדול להפחידו חלילה, וכולם יכתבו ויחתמו על דבר הזה בפני, אז יחיו ויעמדו וישבו לאיתנם כבראשונה. השר הדוכס כשמעו זאת לא איחר לעשות כאשר צוה הרה"ק, ושב כולם לאיתנם, לבד הבת של הדוכס נרפאתה על כל חוליה, לבד זאת אשר נשארה ידה פשוטה, ותיבש ידה כמקדם בהרמתה. וכראות השר צרת הבת שידה נשארה פשוטה, נפל ארצה וינשק רגלי הרה"ק, ויזעק וזעקה גדולה במר נפשו, הלא זאת בתי יחידתי יקרה היא מנפשי, ואיככה אוכל וראיתי בהרעה אשר מצאה. ועתה איש קדוש נא תשא חטאתי ורפא נא לה, גם זאת אעשה לאדוני, הנה שני היהודים אשר הבאישו רוח אדוני לפני ודברו סרה עליו, והמה היו בקושרים למען יחם לבבי על אדוני, אשלחה להביאם פה ואעשה בהם משפט מות, למען אדוני ינקום נקמתו בהם, פעמיו ירחץ בדם הרשעים האלה. ויען הרה"ק זצ"ל בגודל צדקתו, גם זאת אעשה לך, אולם חלילה לך לנגוע ולהזיק צפרניו של אחד מהם, ולא עליך לתבוע מהם, השופט צדק ישפוט משפטי ויריב את ריב. בלשון הזה ספרו השני אנשים הנ"ל לפני מרן הקדוש רבי ר' אלימלך זצ"ל.

ענה הרבי ר' אלימלך: לכן כך היה התובע עלבון של עלבונים רב את ריב של הרה"ק רבי ר' מיכלי זצ"ל, והאלו השני אנשים ירדו עשר מעלות אחורנית, ונפלו מטה מטה וסבבו מעיר לעיר, להשתחות בעד אגורת כסף וככר לחם עדי בואם הנה.

לזאת עד היום לא היה תקומה ותיקון לנשמתם של אלו, אמנם היום כי התודו חטאם ואשמם אשר עשו לפני ערת ישראל, ובזה סר עונם וחתאתם תכופר. ואחרי עבור חודש ימים האנשים האלו הלכו

לע"נ האשה החשובה הצדקנית
מרת פרידא גילה בת הרה"ח ר' יצחק אייזיק ע"ה (רייך)
נלב"ע י"ז אדר ב' תשע"ט

לזכות הרוצה בעילום שמו
שיקויים ברכת צדיק "מנוחה ושמחה, אור ליהודים"

ההפצה בעיה"ק טבריא נתרם לע"נ רבני טבריא
רבה הראשי של טבריא הצדיק החכם רבי חיים בן רבי יצחק סמאנ'א זצ"ל
רבה הראשי של טבריא הצדיק החכם רבי יעקב חי בן רבי ברוך זריהן זצ"ל
מייסד ת"ת ביבאס, הצדיק החכם רבי רפאל ביבאס זצ"ל

להצילחת
מושיה בן אסתר מלכה
זכות הפצת תורה וחסידות, יעבוד לו
להתברר בכל טוילי דמיטב

להצילחת
נואיר יחיאל בן חנה סיבוא
זכות הפצת תורה וחסידות, יעבוד
לו להתברר בכל טוילי דמיטב

להצילחת
מנחם נוענדל בן פרידא גילה
זכות הפצת תורה וחסידות, יעבוד לו
להתברר בכל טוילי דמיטב

להצילחת
אפרים בן אסתר לאה
זכות הפצת תורה וחסידות, יעבוד
לו להתברר בכל טוילי דמיטב

להצילחת
יוסף נתן בן רבקה טויבא
זכות הפצת תורה וחסידות,
יעבוד לו להתברר בכל טוילי דמיטב

להשתתפות בהוצאות הגליון לרגל שמחה או לע"נ ולקבלת הגליון במייל, להערות ולהארות, GILYON.LIZENSK@GMAIL.COM